ԺԲ՝ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1720 — Ե. ՇԱԲԱԹ — ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆ. 27 — 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1907 — 26 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1324 — 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ՄԱՐՏԻ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand Rue de la S-Porte
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալը Ալի ճամբէյի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԴԻՄԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته در
صاحب امتیازی: اوهانس قید
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	90 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ՓԵՇԷՆ ՔԱՇԵՑԷՔ

Աշխի օր տեսայ զինքը, հօր պզտամանկէ Թանկագին մասնի մը գլուխ փողկապին վրայ շողշողացնելով, անցուցած՝ վիզն ու խոշոր քայլերով կը յառաջանար փողոցին մէջ, ինքնագոհ, չէիր քայլափոխին երկվայրկեան մը կանգ առնելով ու չորս կողմը նայելով թէ արդեօք իր պզտամանկներուն ու ընդհանուր ուշադրութեանը վրայ հիացող մը կա՞ր։ Ազատմանդամայնութիւնը այն ատաղձովն հասցուցած էր որ ժամացոյցին դուրս կախուած շղթայէն ալ կինքի ձեւով բան մը կախած էր որ մարմինին ամէն շարժումին աջ ու ձախ կը տատանէր վրայի խաչը ազատմանդը ցուցադրելով։ Հագուստն ու կօշիկները բոլորովին տաղնեկիրդ էր. սաղինչ սուրէ պզտնչելի վերարկու մը, նոյնքան ինքնկամ պատրաստուած fourhiud մը ու փայլուն կօշիկներ, գետ նոր կաղապարուած գլխարկով. Մինակ ձեռքի ոսկեկոթ հովանոցը հինգ ոսկիէն պակաս չէր արժեր։ Ու այսչափ պերճանքով հանդերձ սակայն չէր կրցած հիմնական փոփոխում մը կրել ու ոչ նուազ տարբերութեամբ՝ կը մնար դեռ այն մօտքի ու ճաշակի աղօրմելի ուղղութը, զոր քսան տարի առաջ ճանչնալու առիթը ունեցած էի, իր քսակով ալ աղքատութեանը մէջ։

Հագուստները թէեւ վարպետ գերձակներու ձեռքէ ելած՝ սակայն բացայայտօրէն կը բողոքէին մարդուն գլուխին, այնչափ չէին վայլեր անոր բնական անձեւութեան և ծուռ ու մուռ կազմուածքին, որոնց գլուխ ու խոշոր ականջները մանաւանդ՝ կը մատնէին այս ազատմանդապարդ չաւեշին գեղչունք ծագումը, ինչ որ ալ աւելի հաստատութիւն կը գտնէր երբ ուղղուի նման ծունկերները ծռելով ծռելով քալէր։

Փողոցին մէջ իր հանդիպիլը մտանուսր բախտաւորութիւն մըն էր իրեն համար, քանի որ նոյն պահուն ուրիշ հիացող մը չկար, ուստի ամբողջական չեղաւ մը գլուխը երերցնելով

—Ատ ո՞ւր էք, չէք երեւար, ըսաւ։

—Զբաղումները չեն ներեր պատասխանեցի. դո՞ւք ինչո՞ւ սակայն սաստիկ ալ միայներ էք։

—Զգէ՛ պէ սիրելս, գոչեց կեղծ բարկութեամբ մը՝ տասուն քիչ մնաց որ ճամբայ պիտի ուղղեմ վարպետին, ձեռքս ոտքս ինկաւ, Աստուած պէկլազ թայ, ըսի ձեռքի օձիքը. իրեն պատուիրեր եմ որ պատպունեա ձուկը պատրաստ ըլլայ սեղանէն, չորս թէ մըն է ձուկի երես տեսած չունինք. երէկ ալ երբ դարձեալ հարցուցի, օրացին քսան ղրուշ ուզեց, ձեռքս տաք չկանաց չըսէ՞, ալ կարծես իմ տեղս եղիր գիտցեր։

—Անոր համար խօսարար կը վազման ըսի. եթէ ձեր տեղ ուրիշ մը ըլլար պիտի վարձատրէր մարդը։

—Ես անանկ ուրիշներէն չեմ. իրեն ըսեր եմ որ մինչ պատուելն ամէնէն աղէկը, կանանչեղէնին նոր հասածը, ձուկին ընտիրը պակաս մընար սեղանէս. ես գործի մարդ եմ աղէկ ուտելու եմ որ աղէկ գործ կատարեմ, քանի ուտես ձուլ Թոզաթլեանէն կ'ընեմ, բայց որու՞ պիտի հասկցնես, ծառայ չէ՞, գետնին ասկին անցնի, սանր հինգ հատ կայ ամէնքն ալ իրարմէ վարնոց։

—Հինգ ծառա՞յ, հարցուցի, յատկապէս զինքը խօսեցնելու համար. ինչ կ'ընեն ասոնք։

—Ինչ կ'ըսես պատասխանեց, իմ տունս գլուխս՞ դաւն, տարին երկու հազար ոսկի ծախս կ'ըլլայ, ես հինգ ծառայէն զատ գուրսէն ալ տասը անօսի մարդ կուզայ գործեալ ուղեծիր պէս չըլլար։ Աղէն ինչ պիտի ըլլայ կ'ըսէ կ'ուտին կ'ելեն ալ կը Թափեն. վաճառատանս ալ տասը մարդ կը գործածեմ, փորս մը տուր ամէնքն ալ քեզի տամ. որ մը եթէ չերթամ մէկալնօր ամէն բան տակնուվրայ կը գտնեմ. Աղաքար վաճառատուն երթալու ալ զղջացած եմ, հիմա նիրս մըտանամ թէ չէ կը հասնին, ազգաստանոմին ներկայացուցիչ, թաղին ցանէցը. Գալֆաեան Որբանոցին նպաստը, Հիւանդանոցին ցրեկայթը, ո՞ր մէկուն տաս. անանկ ուրիշներուն պէս հագը պարապ չեմ կրնար զրկել քիչէն քիչ երկու երեք ոսկի կուտամ. Անցած տարի Թարապիա մեծ տուն մը առած էի երկու հազար ոսկիի, լսեցիք անշուշտ։

—Չլսեցի, պատասխանեցի.

—Օ՜ օ, ուրեմն կիրակի մը հրամմեցէք որ տեսնէք, անիկա Բերայի տանս չնմանիր, դրախտ մըն է իր պարտէզովը, ջրվէժներովը ծառերովը, անմահ բան է, տէրը տասը հազար ոսկի ծախսած էր, ես կարասինբովը ձրի տուի գրեթէ, մինակ վարագոյնները երկու հազար ոսկի կ'արժեն. Բայց Բերայի տանս ալ ուրիշ աղեկութիւն ունի, անոր ալ երկու հազար ոսկի տուած եմ և ձմեռները մինակ կը նստիմ։ Հա՛, Թարապիայի Ցոյները դպրոցին ինստաս ներկայացուցած պիտի տան եղեր, վաճառատուն եկեր են, մանաւանդ ազնուական ընտանիքէ կիներ, կրնա՞ս պզտիկ բանով մը ղրկել, հինգ ոսկինոց երկու լօճա առի, հասկցնելու համար թէ մենք ալ իրենցմէ վար չենք մնար. ինչո՞ւ՞ր համի կնիկները ուրիշ են, անանկ խօսուածք մը, անանկ կարգուածք մը ունին որ մարդ կ'ամչնայ հետերնին խօսելու, վախնալով որ պակասութիւն մը կ'ընէ, Թող որ հարիւր էֆէնտիները մէկ բարակ լուսին դէմ կնիկները ու տասը անգամ ըսին որ, ձեզի պէս ազնուական դրացի մը ունենալը պատիւ կը սեպենք մեր գիւղին։

Մարդուկը այսպէս վարպետորդի փոխանցումներով նիւթէ նիւթ կ'անցնէր մինչ իր հարստութիւնը ցուցադրելով ու ինքզինք գովելով. Ամէնէն մեծ հիգը սակայն այն էր որ ճամբան չերթած կարող ըլլալ սարսել ցանկը իր հարստութիւններուն, պերճանքներուն, կալուածներուն ու բարեգործութիւններուն։ Ուստի ոչ նուազ ծիծաղելի խորամանկութեամբ մը.

—Գործէս խալֆա մը կը հանդնի՞ս, հարցուց, Ես տանս պատախանեմ սպասելու.

—Ես խալֆա մը ունիմ, յարեց, աղէկ մարդ, վարպետ մարդ, կը վախնամ որ նոր ձեւերուն խելքը չհասնի. աղքի տարի Մաջրիգնոյ վեց տուն չինել տուի, երեք հազար ոսկի հանեց, ամէն մարդ ալ հաւնեցաւ, հիմա ալ լսեր է որ Բերա աւարթման մը պիտի շինել տամ, եկեր կ'աղաչէ որ իրեն յանձնեմ. բայց խելքս չհասնիր որ հարիւրին տասը վարձք բերելիք աւարթման մը կրնայ շինել. Աստուա՛ծ ո՛ր մէկը մտածես, ո՛ր մէկուն խելք յայտնեցինես, Սողոմոն իմաստունին բաժին է, հարստութիւն աւելցնողը հոգ կ'աւելցնէ։ Գաղին էլէղիներին հինգեր էր, Աստուած ընդունելի ընէ, հազար ոսկիի մօտ զրկեցինք չինեցին, հիմա ամէն տարի նորոգութիւն մը կը հանեն, քսան երեսուն ոսկի կը քաշեն. Ամէնէն աղէկը անտուն չհանելն, ճանչցուելն է, տեղամ մը ճանչցուեցա՞ր, ալ չես կըրնար ետ քաշել. միւս կողմէն ալ կը մտածեմ որ մենք ո՞վ կ'ըլլանք կոր, Աստուած մեզի տուեր է, մեր ալ պարտքն է կա տուներուն տալ։

* *

Գուցէ դեռ շատ երկարէր այս անվերջ ինքնագովութիւնն ու ծաղրելի յոխորտութիւնը եթէ ճամբուն վերջը հասած չըլլայինք. Ինչ հիւանդութիւն է աս, բարոյական ինչ ծանր պակասութիւն, որուն ենթակայ են դժբախտաբար բազմաթիւ անձինք. Ինչ ըսել կ'ուզեն ինքնագովութեան ախտէն վարակուողները. որո՞ւ ինչ թէ իրենք Թարապիայ մէջ տուն մը գներ են ու Բերայի մէջ ալ աւարթման մը պիտի շինեն, ո՞վ կը հետաքրքրուի անոնց Մաջրիգիւղի վեց տուներովը ու տարեկան երկու հազար ոսկի տան ծախսովը։ Եթէ մարդ արդարեւ հարուստ է ու ճոխ՝ պէտք չունի ասով պարծենալու, որովհետեւ հարստութիւնը կը ճանչնայ որդէն զինքը և գիրքին համեմատ յարգ կ'ընծայէ իրեն։ Իսկ եթէ վարկ ու յարգ չահելու համար է որ կ'ընեն այս սուտ ինքնագովութիւնները, դարձեալ սխալ կ'ենին անոնք, որովհետեւ հանրութիւնը մինչ կը ճանչնայ չափաւոր թեան մեծխօսիկները ու եթէ նախապէս վարկ մը բանալ մտադրած ըլլայ իսկ, ետ կը զատնեայ որոշումէն, նկատելով որ վրան բաց տասը ու անձնագովութիւններ դորրնելու զիջանալը ամէն սովորական կրնայ զիջանիլ ապագային։

Ուրիշ ոչ նուազ անտանելի դասակարգ մըն ալ կայ, որ առաջին աւարտ [illegible] իր գործունէութիւններէն [illegible] եթէ գլուխ ունիս գիտցիր. [illegible] ըրի, նանկ ըրի, աղաչեցին մէջ [illegible] հաս մըն եմ ու ոչ ոք կրնայ հա[illegible] ինծ. ես հազարներով կը չա[illegible] ամէն օր ու լիաբերան կը շաղէմ ամէն քայլափոխի. կիները կը հիանան իմ վրայ ու աղջիկները գլխ կ'ա[illegible] իրենց քունին մէջ. Ու այսչափ [illegible] տաղտկալի, չալլ, մեծախօս անձէն փորձեցէք որ մէն ալ տասը ղրուշ ուզել, տեսէք թէ ո՞րչափ [illegible] բերնու գործերն ու խօսքերը։

Ցեխութիւն ու ազիպութիւն է պարզապէս ինքզինք գովել, անձնագովութիւնը ուրիշներ իր վրայ ինքնահաւնելէ սարմեր առնի չէ ծառայեր. այս ախտէն վարակուողները Թողլուք որ ամէն մարդ եթէ քաղաքավարութեան համար բան մը ըսէ իսկ, անոր պիտի ծաղրէ իրենք ու պիտի խնդայ իրենց միամտութեանը վրայ։ Ճշմարիտ արժանիք ինքնին կը փայլի, անիկա պէտք չունի Թմբուկի ու փողի, մանաւանդ՝ պէտք չունի ինքնաթողին ինքնագովութեան։ Փառքը տրուի չուզողին կը տանի, եթէ դաւն աղէկէն երթաս, ասիկայ հաւէտք կ'ուզայ, իսկ եթէ հեռուէն աղէկեց. կը քալէ. Մի՛ պարծենար, մի՛ անճանաչել, բանի յաջողութիւն, ազնուականութիւն, փառաւորութիւն չըլլար, դուն պարտքդ [illegible] ու ձեռքդ ունեցած գործերուդ մէջ, կու ձեռքով փորձէ անոր ու պիտի տեսնես որ առանց հիգի ու աչխատութեան, սպասած յաջողութիւնդ ու պարծանքդ պիտի գայ գտնէ քեզ։

Տիկիններուն մէջ մանաւանդ՝ ալ աւելի տարածուած ախտ մըն է պարծենկոտութիւնը, մեծ խօսիկութիւնն ու անձնագովութիւնը։ Տղէտ կիներ են, զարդարուած կիներ ալ կրնանք ըսել, որոնք չարունակ իրենցմով կ'զբաղին երբ այցելութեան մը երթան։ Ապարանքին, վարպետին, ծծմայրին ու դաստիարակուհիին նկատմամբ արտասանելիք անխուսափելի գանգատները ալ կ'ակին անուղղակի միջոցներ սանկծել զիրենք գովելու կամ գովել տալու համար. և ամէնէն աղէկ աղջիկ զաւակներուն խնդիրն է որ հրապարակ կը նետուի. ամէն մարդ կը հիանայ իրենց ընտանեկան դաստիարակութեան վրայ, ու հարիւրաւոր երիտասարդներ ջերմ Թեկնածութիւն կը ցուցնեն իրենց աղջիկներուն. անոնք ո՛չ միայն սալօնի կեանքը գիտեն, այլեւ խոհանոցի, մառանի կեանքն ալ նոյն չափ մատչելի է իրենց՝ որչափ դաշնակին ու Յուռթակը։ Եւ այսպէս պարապ խօսքերու ու սուտ ինքնագովութիւններու տարափ մը, որոնք բնաւ չեն սատարեր, իրենց ծոյլ, անհրապոյր, անօգայ աղջիկներուն հարսնութեան։

Պէտք է հրապարակաւ խայտառակել, ամչցնել այս կարգի գոռոզները որ չափ գնեն իրենց սուտ ու փուտ անձնագովութիւններուն. Բարեկամներ ազգականներ, ծանօթներ անհրաժեշտ է որ փեշէն քաշեն երբ ընտանիքին անդամներէն մէկը սկսի մեծարանել. Իրաւ գուցէ առաջին անգամ վիրաւորանք զգայ մեծխօսիկը, սակայն սաստկօրէն հրահանգուելով կը հրաժարի այդ վատ սովորութենէն, որ զինքը ծաղրելի դարձնելէ ուրիշ օգուտ մը չունի։

Անցեալները բարեկամ մը հետեւեալ սրուն միջադէպը պատմեց որ ծիծաղալարժ հանգամանքով կրնայ լաւ դաս մը ըլլալ մեծխօսիկներուն։ Զանա մարդուկին մէկը բաղդին բերմունքովը քիչ մը փարե կցանցուցած՝ կը կարծէ թէ իրմէ հարուստ մարդ չկայ ընդհանուր ու կսկսի չարունակ յոխորտալ իր ծանօթներուն առջեւ տասը, քսան հազար ոսկիի տէր ներկայացնելով զինք ու գանգատելով որ չուարած է թէ ինչպէս հարիւրին գէթ ութը տոկոս շահեցնէ դրամին։ Զարաֆներին մէկը որ գիմակներ վար առնելու սովորութիւն մէջ մէկ հատիկ է, օր մը առանձնաբար կը ներկայանայ մեր տասը քսան հազար ոսկինոց հարուստին ու բոլորովին գաղտնի մնալու պայմանով կըսէ թէ եօթը հազար ոսկինոց կալուած մը կայ ծախու, զոր տէրը կուզէ շատ նուազ գնով մը ձեռքէ հանել մինչեւ իսկ հինգ հազար ոսկիով պիտի ծախէ, եթէ անմիջապէս դրամ վճարող մը գտնայ։

Հարուստը կը փութայ չափայ, ծախուելիք կալուածը կը պտըտի ու դժկամակութեամբ մը։

— Հինգ հազար ոսկին սուղ է, կ'ըսէ, հազիւ երեք հազար ոսկի կ'արժէ։

Այն ատեն չարաֆին ծաղրական ծխնոտ մը,

— Ուրեմն քու ալ տասը հազար ոսկիի հարստութիւնդ ունենալդ սուտ է կ'ըսէ, ես քու քթիդ կը խնդայի. տասը հազար ոսկի տուր տեսնենք այս կալուածը տուող կըլլա՞յ։

Ասանկ դասերը փոխանակ չարիքի, պէտք է բարիք նկատուին մեծխօսիկներուն, որոնք գուցէ ամէնէն ու հրաժարին իրենց մեծարանելու մոլութենէն որ ծանր հիւանդութիւն մըն է բարոյական։

ԲԱՄԲԱԿ

ՄԱՆՉԵՍԴԸՐ, 26/8 Փետր.
Սբօթ 6.11 բէնս

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՐԻ ԹՕՅԻ

ՃԱՌԵՐ ԵՒ ՎԿԱՆԵՐ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն Բ.ի Թուով.

—Ինչպէս կը սպասուէր, Թօյի դատավարութիւնը կենսուս հետաքննութեան մը փոխուեցաւ ամբաստանեալին մտաւոր վիճակին վրայ ոճիրին ժամանակ։ Երկու կողմէ կանչուած մասնագէտները խելագարութեան տարեմասի խնդիրներուն վրայ պիտի պայքարին, և փաստաբանները իրենց ատարկութիւնները պիտի պարզեն, և ապա երդուեալները պիտի վճռեն թէ հաւասարակշռութիւնը կորսնցուցած միտք մը մինչեւ ո՛ր աստիճան պատասխանատու կամ անպատասխանատու կրնայ համարուիլ ոճիրին գործադրութեան համար։ Թօյի փաստաբանները երեք յիմարաբոյժ մասնագէտներ կանչած են — Տր. Ուայլ՝ վեց տարի վերատեսուչ Բէնէվիլվանիոյ պետական յիմարանոցին, Տր. Պինճամին՝ տասներկու տարի Թօյի ընտանիքին բժիշկը, և Տր. Հէնրի Հէյրնսըն՝ Բիթըպուրկի մասնագէտ մը. Դատախազ կողմէն կանչուած են Տր. Օսթին Ֆլինթ, Տր. Քարլոս Մագտօնալտ, և Տր. Ուիլեըմ Մէպըն։ Ընդհանուր դատախազ Մր. Ճէրօմ իր կողմէն մասնագէտներ պիտի կանչէ։

Թօ ընտանիքին էգ անդամները վկայութեանց միջոցին ներկայ պիտի ըլլա՞ն թէ ոչ. այս խնդիրը այսօր որոշուեցաւ։ Տիկին Իվլին Թօ, ամբաստանեալին կինը, յանկարծ ոտք ելաւ, թէեւ արտասուելու վիճակին մէջ, որովհետեւ խնդրուեցաւ որ ամենքն ալ դուրս ելնեն։ Տիկնոջ քողը, զոր առաջին անգամ ըլլալով վեր վերցուցած էր, երեւան բերաւ դեղնածութիւնը՝ որ իր աղջկան նման գեղեցկութիւնը աղարտած միակ նշանն էր։

Սպանութեան իրողութիւնները ա՛յնքան պարզ են որ ընդհանուր դատախազը տասներկու վայրկեանի մէջ ամփոփեց իր ճառախօսութիւնը, երդուեալներուն ուղղուած. «Մենք հոս վրէժխնդրութեան համար եկած չենք, ըսաւ, այլ մեր պարտքը կատարելու, ոճրագործը պատժելու, և ի հարկին, օրինակելի պատիժ մը տալ հանրութեան խաղաղութիւնը խոտոր պահպանելու համար»։ Իր ճառին frուն աւ' էր։ Ցոյցարարեց թէ Նիւ Եորքի ժողովուրդը Հարրի Թօն կը նկատէ իբրեւ առաջին կարգի մարդասպան։ Ցեռայ պատմեց Յունիս 25ին այն աչխարհահամբաւ գիշերուան միջադէպերը, և ինը վկաներ քաջութեամբ կրկնեցին պատմութիւնը թէ ի՛նչպէս Մր. Հուայթ բացօթեայ թատրոնի մը մէջ սեղանի մը առջեւ նստած էր ամառնային խիստ տաք գիշեր մը Մէտիսըն հրապարակին Կարտըն թատրոնին վերնայարկը, երբ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆԸ)(106)(

[illegible] ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵՂՐԱԼՈՒՍՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Դ.

ՖԻԼՖԻԼ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐԸ

Լուկ յանկարծակիի գալով այս օտարականներու ներկայութենէն.

—Ո՞վ են այս մարդիկը, հարցուց, ո՞ւրկէ եկած են, ի՞նչ բան ունին հոս։

—Ուչէտս ըլլալու են, պատասխանեց Սան։

—Ամերիկացի՞ ըսել կ'ուզես։

—Այո՛ վարպետ, Ամերիկացիի կը նմանին։

Անոնց այս խօսակցութեան պահուն վակոնին դուռը բացուեցաւ ու երկու ամուսիններ էրիկ կնիկ վոխ դիրքով վար իջան վակոնէն։ Ամէնէն աւելի աչքի զարնող պարագան, անկիւնաձեւ ցեղին յատուկ խոժոռ ու օգ կերպարանքն էր երկու ամուսիններուն, որոնց կարմիր մազերը մանաւանդ՝ հակապատկեր մը կը գոյացնէին դեղին չինացիներուն ածխանման մազերուն հետ. երկուքն ալ կապոյտ ակնոց անցուցած էին ու իրենց վրայ կը կրէին ճամբորդութեան ընդհանուր պիտոյքները։

Լուկ պահ մը այս օտարականները ուշի ուշով քննելէ ետք, որոշումը տուաւ ու սկսաւ դէպի վակոն առաջանալ։ Ամերիկացի ամուսինները սակայն ճամբուն հետաւորութիւնը խնայելու յատուկ քաղաքավարութեամբ դիմաւորեցին Լուկը որ անոնցմէ ոչ նուազ կենցաղագիտութեամբ խոնարհեցաւ ու քաղաքավար ձեւով ինքզինք ներկայացուց։ Ամերիկացիներուն ալ անմիջապէս փոխարինելով այս պարտականութիւնը Շիքակոցիներու յատուկ արտասանութեամբ մը,

—Նափիւքօ Ֆիլֆիլ ու իր ամուսինը Ռութի Ֆիլֆիլ ըսաւ։

—Ամերիկացի էք անշուշտ, հարցուց Լուկ։

—Այո՛ պատասխանեց Նափիւքօ Ֆիլֆիլ, չեմ գիտեր թէ այս պարագան հաճոյք կը պատճառէ՞ ձեզ։

—Այդ պարագան մեծ հաճոյք կը պատճառէ ինծ, յարեց Լուկ, սակայն կը վախնամ որ անհաճոյ թուի ձեզ այս պահուս ներկայ գտնուիլը, հոս մեզ Չինացիներուս մէջ։

—Ինչո՞ւ հարցուց Նափիւքօ Ֆիլֆիլ։

—Անոր համար որ հիմա իսկ մէկ քանի սպիտակամորթ Եւրոպացիներ պիտի պատժենք, որոնք չինական օրէնքներին դէմ մեղանչած են։

Երկու ամուսինները Լուկի այս յայտարարութեան վրայ զարմացողի ակնարկներ փոխանակեցին, իրենց կապոյտ ակնոցներուն տակէն ու Նափիւքօ Ֆիլֆիլ անտարբեր շեշտով մը պատասխանելով,

—Դուք ձեր օրէնքներուն դէմ անսաստողները կը պատժե՞ք եղեր. ասիկա շատ բնական բան մըն է, ինչ որ բնաւ չը հագրգռեր ո՛չ զիս, ոչ ալ կինս Ռութի Ֆիլֆիլը. միւս կողմէ մեզի համար ալ ապահովութիւն մըն է աս պարագան թէ, մեր չահերն ալ նոյնչափ խստութեամբ կը պաշտպանուին, հետեւաբար մեզի ալ և է դժգոհութիւն չի պատճառեր մէկ քանի սպիտակամորթ Եւրոպացիներու պատժուիլը ձեր կողմէ։

Կինը բնաւ չէր խօսեր հակառակ ամերիկուհիներու հռչակուած շաղակրատութեան և միշտ մտածկոտ կը մնար, մինչդեռ էրիկը շարունակելով զիրենք ծանօթացնել Լուկի,

—Իմ զգացումներս ալ Չինացիներու զգացումին կը համաձայնին, ըսաւ. Ամերիկացիները, Եւրոպացիները և բոլոր ոչ Չինացիները զզուելի սատանաներ են ինծ համար. ամէնքն ալ միեւնոյն յար զգացումով առգրուած են Չինացիներու հանդէպ. խօսքը մի ընէք Ամերիկայի, ոչ ալ Հին աշխարհին, այս մարդոց աչքը յառած է դէպի Չինաստան, զոր կ'ուզեն իրենց ճմանկոյքներուն ու սովորոյթներուն հպատակեցնել։ Մանաւանդ դժբախտութիւն կը համարիմ ինծ ամերիկացի ծնած ըլլալս, զոր կը մերժեմ. իմ բուն հայրենիքս Երկնային կայսրութեան այս երկիրն է, ուր աղայութեան բախտը ունեցած եմ գալու և երբ չինացի ապրելու. հոս չինած եմ բոլոր հոս է որ կը ծախեմ, կը փոխեմ, կը շահիմ, իմ soլաու ամերիկեան soլաuը չէ, չինական եէնն է, զոր կը յարգեմ բոլոր սրտով. իմ դրամատունս Պեն-Թօնի չինական պանքան է, ուր կը պահեմ հարստութիւնս. մէկ խօսքով ամերիկեան մորթով չինացի մըն եմ ես և հպարտ կ'զգամ զիս այս բախտաւորութեանս համար. եթէ չինացի մը պատժել պատրաստուէիք, գուցէ միջամտէի ու համարձակէի ներողութիւն խնդրել յանցաւորներուն համար, բայց քանի որ Եւրոպացիներ են ձեր պատժելիքը, բնաւ բերանս անգամ չեմ բանար, հարկաւ ծանր յանցանք մը գործած են որ պիտի պատժէք զանոնք,

—Ամենածանր, մըլտաց Լուկ, հազիւ յօժարելով պատասխանել այս չարախօս ամերիկացիին.

—Պատժեցէ՛ք ուրեմն գոչեց ամերիկացին եռանդով, պատժեցէ՛ք սատանեցուցէ՛ք օտար սատանաները։

Լուկ հաճոյքով կ'ունկնդրէր ամերիկացի վաճառականին այս արտակարգ չինամոլութեան, որուն մէջ տարօրինակ երեւոյթ մը չէր տեսներ, ինք ալդէն շատ անգամներ ալ հանդիպած էր այս կարգի ամերիկացի չրջուն վաճառականներու, որոնք իրենց ապրանքը կառքի մը բեռցուցած, քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ կը Թափառէին, մինչ չինացիներէն աւելի չինացի ցուցնելով զիրենք որպէս զի բնիկները սիրաշահին ու իրենց ապրանքները սուղ սուղ քշեն. Այս Նափիւքօ Ֆիլֆիլն ալ մէկն է՝ անոնցմէ, որուն ամբողջ մտածումն էր ապրանք ծախել, ուստի Լուկ բնաւ անտեղութիւն մը չտեսնելով անոր հոն ներկայութենէն,

—Կրնաք ձեր ուզած կերպով առեւտուր ընել այս կողմերը, ըսաւ.

—Ո՛հ շնորհակալ եմ պատասխանեց Նափիւքօ Ֆիլֆիլ, արդեօք ձեր մեծութիւնը բանի պէտք չունի՞։

—Ինչպէս ըսի, յարեց Լուկ, հիմա զբաղուած եմ մէկ քանի Եւրոպացիներ պատժել. հետեւաբար չեմ կրնար երկրորդական գնումներով զբաղիլ. դուք սակայն կրնաք ձեր առեւտուրը ընել պանդոկին և անոր շրջակայքը գտնուող մարդոց հետ։

(Շարունակելի)

Թօ կամաց կամաց Թատրոնին այդ Թեւերին կողմէ քալեց և նպատակաւոր կերպով մօտեցաւ հանրածանօթ ճարտարապետին: Ատրճանակի երեք հարուածներ ճարճատեցին, ինչպէս ըսաւ վկաներէն մին, ձեռքի երեք ծափերու նման մէկ երկվայրկեանի միջոցին: Մր. Հուայթ սեղանին վրայ ինկաւ, բառ մը իսկ չարտասանելով:

Ուրիշ վկայ մը Թատերական կերպով նկարագրեց Թոյի բռնած ընթացքը գործողութիւնը կատարելէն վերջ: Ըսաւ թէ ոճրագործը ատրճանակը դէպի վեր բռնեց փողէն, և կամաց կամաց դէպ վերելակը գնաց սրահին ծայրը:

Այս միջոցին Մր. Թոյի փաստաբան Մր. Տէլմասի պահանջումին վրայ, հարցուեցաւ այդ վկային թէ Թօ Մր. Հուայթի դէմն էր երբ զարկաւ զայն, և թէ Մր. Թօ իր Թեւերը վեր վերցուցած չէ՞ր դերասանական ձեւով, երբ սա կը քալէր: Մր. Տէլմաս «Շա՛տ աղէկ» ըսաւ նշանակալից շեշտով մը, հաստեցնելու համար թէ Թեթեւ հակասութիւններ կային զանազան վկաներու հաշուետուութեանց մէջ:

Բայց այս մանրամասնութիւնները աննշանակ են: Բաւական արտաճոլիկ էին այն վայրկեանները՝ երբ դատախազ կողմին վկաները լսուեցան, երբ Թոյի զոհին՝ Մր. Հուայթին որդին առաջին անգամ կանչուեցաւ վկաներու աթոռին վրայ, և երբ ուրիշ վկաներ եկան յայտարարել թէ Մր. Թօ ինչե՛ր ըսաւ իր գործը լմնցնելէն վերջ: Պատանին Հուայթ, որ Հարվարտի համալսարանին աշակերտ է, 19 տարեկան, եկած էր ընկերակցութեամբ դպրոցական բարեկամի մը, և իր հօր՝ Մր. Սթէնֆորտ Հուայթի հետ ճաշած էր Քաֆէ Մառթէնի մէջ, և յետոյ տարբեր Թատրոն մը գացած էր, որուն համար կանխաւ տոմսակ գնուած էր: Երբ գիշերը ուշ տեսեն Մր. Հուայթի տունը կ'երթար, իմացաւ ճամբան տխուր իրողութիւնը:

Այն պահուն երբ պատանին Հուայթ իր տեղը նստաւ վկաներուն աթոռին վրայ, Թօ՝ որ ուղղակի անոր դէմը նստած էր, աչքերը վար իջեցուց, կարմրեցաւ, և հազիւ ինքզինքը կրնար բռնել: Ջահին որդին պատասխանեց Մր. Կերվէնի հարցումներուն, որոշ և կարճ կերպով, մէկ-երկու անգամ միայն նայելով ամբաստանեալին երեսը: Թոյի փաստաբաններէն Մր. Կլիսըն հարցում մը եւս կ'ուզէր ընել վկային, բայց Մր. Տէլմաս արգիլեց, և պատանին Հուայթ դատարանէն դուրս ելաւ առանց դէմ առ դէմ փաստաբանի հետ քննուելու:

Երկրորդ վկան, Մր. Բէքըթըն, որուն վկայութիւնը ամբողջ դատարանին կողմէ ծայրայեղ շահեկանութեամբ լսուեցաւ, Մէտիսըն-Սքուէր Թատրոնի շէնքին ճարտարապետն է: Տասնեւվեց տարիէ ի վեր ծանօթ էր Մր. Հուայթի, և սպանութեան իրիկունն ալ խօսակցած էր անոր հետ: Մր. Բէքըթըն հանդարտաբարոյ, դիւրահաղորդ վկայ մըն է, և իր պատասխանները պայծառ և կտրուկ էին:

«Թօ բան մը ըսա՞ւ», հարցուեցաւ իրեն:

«Ըսաւ թէ վերելակով վար իջնել կ'ուզեմ, զիս վար իջեցնող մը չկա՞յ: Չեմ ուզեր ներկաներուն նեղութիւն տալ»: Երբ վերելակին մօտ հասան, Թօ ըսաւ Բէքըթընի.—«Այսպէս ըրի, որովհետեւ անիկա (Հուայթ) փճացուց իմ կինս»: Ցետոյ կինը իրեն մօտ եկաւ և ըսաւ.—«Աս ի՞նչ ըրիր»: Պատասխանեց. «Շատ աղէկ ըրի, սիրելի՛ս, հաւանաբար քու կեանքդ փրկեցի:»

Այն շփոթութիւնը՝ որ տիրեց Թատրոնին մէջ երբ այս անակնկալ եղերերգութիւնը ընդհատեց «Մամզէլ Շամբաներ» Թեթեւ օբերան, նկարչագեղ ոճով պատմուեցաւ վկաներէն, բայց ըսին թէ դէպքը այնքան արագ արագ կատարուեցաւ որ հետեւեալ պարագաները վեր ի վերոյ միայն կրնան յիշել: Թոյի Թեւը բռնող ջրհանկիչ մը մինչեւ իսկ վախցաւ որ մի՛ գուցէ Թօ իր րեվոլվէրին երեք մնացեալ գնդակները իրեն վրայ պարպէ:

Մր. Հուայթի վրայ դիազննութիւն կատարող բժիշկը մասնագիտական լեզուով նկարագրեց երեք վէրքերը, և ոստիկան մը դատախազ կողմին գործը դիւրացուց ամենապայծառ յայտարարութիւններ ընելով, և դատարանը կէս օրուան դադարի համար լուծուեցաւ, համոզում գոյացնելով թէ դատավարութեան երկարութիւնը կախում ունի երկու կողմի յիմարաբոյժ մասնագէտներուն միջեւ մղուելիք ճակատամարտէն:

Կէս օրուան դադարէն վերջ Թոյի փաստաբան Մր. Կլիսըն մէկ ժամ և քառորդ վայրկեան խօսեցաւ երդուեալներուն: Իր ամբողջ բանախօսութիւնը ճիգ մըն էր յորդորելու երդուեալները որ անպարտ արձակեն Թոյը, որովհետեւ ան մարդասպանութիւն գործեց ուղեղի խանգարմամբ, որով կը հաւատար թէ յաջողէս ընելով անիրաւ չէր: Առարկեց թէ այն պահուն Թոյին խելքը գլուխը չէր, այլ մտաւոր հիւանդութենէ կը տառապէր: Մասնագէտները պիտի բացատրեն այս կէտը, բայց ջանաց համոզել երդուեալները որ ընդունին խելագարութեան վրայ իր տուած սահմանը, այսինքն մարդ մը մտաւորական կեանքին մէջ ժերութիւն մը, այնպէս որ միտքը իր հաւասարակշռութիւնը կը կորսնցնէ, և ա՛յնպիսի գործեր կը գործէ ո՛չ թէ իբրեւ արդիւնք խորհելու, որովհետեւ իր գործին չար հետեւանքները իսկ չի կրնար ճանչնալ: Փաստաբանը Թօն ներկայացուց իբրեւ հոգիով հիւանդ էնթակայ մը վերջին ծայր ջղային խառնուածքով: Հիւանդութիւնը կը անդրադառնայ ուղեղին բջիջներուն մէջ, որոնց յօրինուածութիւնը բոլորովին խանգարուած կ'ըլլայ: Թրթռումներ կը գոյանան, որոնք ուղեղին մէջ պայթիւններ, խմլասուքներ կը ձեւացնեն: Ամբաստանեալին կինը, շարունակեց փաստաբանը, պատրաստ է պատմել թէ երկու տարի կամ աւելի ի՛նչպէս Թոյի նկարագիրը փոխուած էր, և Մր. Հուայթի մասին սեւեռուն գաղափար մը ունէր: Պատմեց թէ ի՛նչպէս Թօ հոգիով մարմինով փարած էր Իվլին Նէսպիթի հետ կարգուելու գաղափարին, թէ ի՛նչպէս ամէն կողմ անոնց կը հետեւէր, անոնց ետեւէն արտասահման կ'երթար, և երկար բանակցութիւններէ ետք վերջապէս յաջողեցաւ համոզել իր ընտանիքը որ այդ նշանաւոր կերպով գեղանի երգչուհիին հետ կարգուի 1903ին: Այդ միջոցին սեւեռուն գաղափար մը կազմած էր Մր. Հուայթի դէմ, և երթալով այդ գաղափարը մտքին մէջ զամուեցաւ աւելի զօրաւոր կերպով: Հետեւաբար իրեն վրայ րիվոլվէր կը կրէր երկու տարիէ ի վեր և երբ դիպուածով Մր. Հուայթը տեսաւ Մէտիսըն հրապարակին կարտըն Թատրոնին մէջ նախախնամական գործ մը նկատեց իրեն համար սպաննել ա՛յն մարդը, զոր իր պաշտելի կնոջ նախատուելուն հետինակը կը նկատէր: Փաստաբանը վերջացուց յայտարարելով թէ երդուեալները Թօն խելքը գլուխը մարդ մը պիտի չնկատեն ոճրին գործադրութեան պահուն:

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.—Թրիպունա Թերթը Աւստրիոյ և Իտալիոյ միջեւ սահմանագլխի միջադէպի մը լուրը կուտայ: Աւստրիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Ակօրտոյի երկայնքը նոր ճամբաներ և բերդեր շինած է, և սահմանագլխի գծին վրայէն անցնող ճամբան գործածած է իր նախապատրաստութիւնները գետին տակէն մինչեւ իտալական սահմանը առաջ տանելու համար: Իտալացի երեսփոխան Մաննի, որ այս մասին կ'ուզէ կառավարութեան հարցապնդում ընել, Մարտին յետաձգեր է: Բայց Աւստրիոյ Թերթերը կը յայտարարեն թէ սահմանագլխի բռնաբարում չկայ բնաւ, այլ իտալացիք նոյն ճամբուն վրայ իրենց ամրութիւնները աւարտած ըլլալով, Աւստրիացիք սկսած են իրենց կողմէն աշխատութիւնները առաջ տանիլ:

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՆՅԱՅՏԱՑՈՒՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.—Փարիզ գրգռուած վիճակի մէջ է: Տասն և երկու տարեկան աղուոր աղջիկ մը Ցնվ. 31էն ի վեր անյայտ եղած է և հակառակ ոստիկանութեան եռանդին տակաւին գտնուած չէ: Գործը վերջին աստիճան խորհրդաւոր է: Էրպէլոնիկ ընտանիքը չորս զաւակ ունի, որոնցմէ կրտսերագոյնը՝ փոքրիկն Մարթ տասներկու տարեկան է: Տարիներէ ի վեր Սոլէյման անուն գործաւոր մը մտերիմ բարեկամութեամբ կապուած էր այդ ընտանիքին հետ՝ որ բաւական կոկիկ նիւթական կացութիւն մը ունէր: Սոլէյման 24 տարեկան է, ամուսնացած է, և հայր է փոքրիկ տղու մը: Ցնվ.ին վերջին օրը Սոլէյման փոքրիկ Մարթ հրաւիրած էր Քաֆէ-Շանթան մը Պաթաքլան հաստատութեան մէջ: Տղուն ծնողքը Թոյլատրեցին որ աղջիկը մինչեւ կէսօր գործաւորներու Թաղին մէջ գտնուած այդ զբօսարանը անցընէ: Իրիկունը Սոլէյման մինակ ետ դարձաւ, և պատմեց թէ աղջիկը արճարտանէն վայրկեան մը առաջ մեկնած էր և այլեւս ետ դարձած չէր: Բոլոր իր փնտռտուքները ապարդիւն եղած էին: Սոլէյման ոստիկանութեան դիմեց: Իր յայտարարութեանց մէջ ոստիկանութիւնը հակասութիւններ տեսաւ: Պաթաքլան հաստատութիւնը տարուեցաւ և չկրցաւ ցոյց տալ թէ ինք ո՛ւր նստած էր փոքրիկին հետ: Չկրցաւ ըսել թէ նուագահանդէսին առաջին կտորը զարնողը կի՞ն էր էր թէ այր: Վերջապէս չկրցաւ ճիշդ բան մը ըսել այն ներկայացման մասին, որուն իբր թէ աղջկան հետ ներկայ եղած էր: Ոստիկանութիւնը անմիջապէս ձերբակալեց Սոլէյմանը, որովհետեւ հաստատուեցաւ թէ արդէն երկու անգամ ալ անկէց առաջ դատապարտութիւն կրած էր: Մարթին ծնողքը, որ կատարեալ վստահութիւն ունէին Սոլէյմանի պարկեշտութեան վրայ, չեն համարձակիր պատասխանատու համարել զայն իրենց զաւկին կորստեան: Մինչեւ ցարդ աղջկան հետքը գտնուած չէ:

ՓԱՊԸ ԽՆՋ ԸՆԹԱՑՔ ԿԸ ԲՌՆԷ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԱՆԴԷՊ.—Պիոս Ժ. Պապ ստորիկ նեղացեր է Լեհաստանի կաթոլիկ կղերին, որ Ռայխսթակին ընտրութեան առթիւ գործ կը բռնէ հակակառավարական ընտրելիներու ի նպաստ: Պապը սակէց առաջ արդէն ցուրտ ընդունելութիւն ըրած էր Լեհական Ուգերծին, որ իրեն մատուցուած էր դպրոցական խնդրոյն առթիւ: Պապը յայտարարեր է թէ իր փափաքն է որ Լեհերը իրենք զիրենք գերմանական քաղաքականութեան հլու անդամ ճանչնան:

Կաթոլիկ Եկեղեցիին իշխանութեանց և Գերման կառավարութեան միջեւ յարաբերութեանց իբրեւ կարեւոր մէկ նշանը կը համարուի նաեւ Միւնիխի և Պամպերկի արքեպիսկոպոսներուն յայտարարութիւնը, որով կը դատապարտեն Պաւերիոյ կաթոլիկ կուսակցապետներուն վարմունքը, ոյժ տալու համար ընկերվարականներուն: Կարծիքի այս արտայայտութիւնները համեմատական մնացած քուէարկութեանց վրայ մեծապէս ազդեցին ի նպաստ գերման կառավարութեան:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ.—Կեդրոն (կաթոլիկ) 105, Պահպանողական 58, Ազգային Ազատական 54, Ընկերվարական՝ 43, Ժողովրդային կուսակցութիւն 28, Կայսերական կուսակցութիւն 20, Լեհ՝ 20, Տնտեսագիտական միութիւն՝ 15, Զանազանք 31:

Պահպանողականք նախորդ Ռայխստակին մէջ 52 էին, կեդրոնը 104 էր, Ազգային Ազատականք 51, Ընկերվարականք 79 էին:

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.—Թօքիօյէ կը հեռագրեն Թայմզի.—Ճապոնական մամուլը Ամերիկացիներուն կը հասկցնէ թէ Ճապոն կատարելապէս հանդարտ է: Ճապոնի մէջ երբէք պատերազմի մը հաւանականութեան խօսքը չըլլար: Ցօ զամելից և պատերազմագրգիռ լուրերը Ամերիկայէն միայն կուգան: Ճապոն սկիզբէն ի վեր հաւատք ունի արդարադատութեան և բարեկամութեան վրայ ամերիկեան զգացումներուն նկատմամբ, որոնց գործնական ապացոյցները տուած է ցարդ:

Հակառակ Ուաշինկթընի բարձր շրջանակներէն բղխած հրահանգներուն Քալիֆօրնիացիք տակաւին ա՛լ աւելի պատերազմաշունչ յայտարարութիւններ կ'ընեն, բայց կը յուսացուի թէ ասոնք լրջօրէն պիտի չառնուին Ճապոնի մէջ: Քալիֆօրնիացիք կը պնդեն թէ իրենք ո՛չ ճապոնցի դպրոցականներ կ'ուզեն ոչ ճապոնցի գործաւորներ: Կ'ըսուի թէ նախագահ Րուզվելթ խիստ լեզուով կը խօսի Քալիֆօրնիայի պաշտօնէութեանց, պնդելով որ զիջում ըլլայ Ճապոնի արդար պահանջումներուն:

Նիւ Եորք Ուըրլտ ա՛լ աւելի յուսադրիչ հեռագիրներ կը հրատարակէ Հօնօլուլուէն, յայտարարող թէ հազար զինեալ Ճապոնցիներ հոն կը համախմբուին, և կը հետեւցնէ թէ Հավայի կղզին Ճապոնցիներուն համար Ամերիկայի վրայ յարձակման ատեն առաջին քայլ մը պիտի ըլլայ: Ճապոնցի ալայ մը գուշակէր է թէ առաջիկայ ամիսէն պատերազմը անխուսափելի է Ճապոնի և Միացեալ Նահանգաց միջեւ: Այս հեռագիրները չու դէշ ազդեցութիւն կ'ընեն Ուաշինկթընի կառավարութեան վրայ:

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.—Աւստրիա եւս միւս մէկ քանի Տէրութեանց օրինակին հետեւելով Թօքիօյի իր երկրորդ կարգի դեսպանութիւնը առաջին կարգի դեսպանութեան բարձրացուց:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԴԱՐԱՆ ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ.—Վիլհէլմ կայսեր հրամանաւ պատրաստուած գերման ժողովրդական երգարանը Ն. Վեհափառութեան մատուցուեցաւ: Կայսրը այս նպատակին համար երեք յանձնաժողով ընտրած էր, ամէնէն կարեւորը քանի անդամներէ բաղկացեալ, Գերմանիայէն, Աւստրիայէն և Զուիցերիոյ գերմանախօս մասէն:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ ՆԵՐ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ.—Լոնտոնի նշանաւոր խանութպան-վաճառական Մր. Հուայթլի, որ անցեալները սպաննուեցաւ, 1 միլիոն անգլ. ոսկի կտակած է աղքատանոց բանալու համար ծեր և բարեբարոյ աղքատներուն:

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԷՋ ԴՐԱՄ ՀԱՒԱՔԵԼՈՒ ԽԱՆՔԻԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.—Ժողովարաններուն մէջ դրամ հաւաքելու նոր միջոցներ հնարուած են եանքիներու աշխարհին մէջ: Նիւ Եորքի Մկրտական պաշտօնեայ մը անցեալները իր ժողովարանին մէջ անուշ ձայն ունեցող աւելիներ մը նուագահանդէսի կտորներ երգել տուաւ, և տակաւին ուրիշ կտորներ՝ Քաֆէ-Շանթաններու դարձուածներով:

Քօննէքթիքըթի մէջ Սիօն եկեղեցին աղքատ է և հազիւ կ'ապրի: Իր հովիւը՝ Պատուելի Հաւիթէք՝ ի զուր նպաստի կոչում կ'ընէր, ուստի որոշեց որ աչքի զարնող բան մը պէտք էր ուշադրութիւն հրաւիրելու եկեղեցիին պէտքերուն կողմը: Երբ իր հաւատացեալները խորախորհուրդ ուշադրութեամբ և լռութեամբ իր քարոզը մտիկ կ'ընէին, ժողովարանին բոլոր ճրագները մարեցան յանկարծ, յետոյ հարիւրի չափ աշտանակներ վառուեցան, թեմը փառաշուք ճառագայթներուն մէջ լուսափայլելով: Հաւատացեալք ափ ի բերան եղան, բայց նստած կը նայէին ակնպիշ, երբ տարօրինակ և գեղեցիկ Թափօր մը երեւցաւ: Առաջին անգամ եկաւ Օր. Էթէլ Ռօպէնսօն պզպզուն ասլիտակ զգեստներով, ոսկեզօծ մեծ Թեւեր կը ծածանէին անոր ձիւնոտ ուսերուն վրայ: Այս գեղանի Օրիորդ Ռօպէնսօնը «Լուսոյ Հրեշտակն» էր: Ցետոյ կուգար Օր. Փէրրի Ֆուսթ, «Խաւարի Հրեշտակը», սոսկալի սեւեր հագած, Թեւերը բոլորովին սեւ: Ցետոյ երեւցան Տասներկու Առաքեալները, Մատթէոս, Պետրոս, Ցակոբ, Ցովհաննէս, պատշաճապէս զգեստաւորուած: Ամէնէն վերջը կուգար ձեռներէց և հնարամիտ պատուելին: Այս հանդիսաւոր փոքրիկ Թափօրին մէջ տասնհինգ անձերէն իւրաքանչիւրը վառուած մոմ մը բռնած էր: Եկեղեցիին լուսարարը հաւատացեալներուն անունը կը կարդար, և որո՛ւ անունն որ կ'արտասանէր Առաքեալ մը կը մօտենար անոր կամ ներա, և անուշիկ ձայնով մը կ'ըսէր.—«Մէկ տոլար, հաճեցէք: Ժողովարանը դրամի պէտք ունի:» Եթէ տոլարը փրթէր կամ խոստում մը տրուէր, Լուսոյ Հրեշտակը կը մօտենար նուիրատուին, և կը ժպտէր անոր կամ ներա: Մէկ տոլար տալով երիտասարդ մը ըսաւ յետոյ.—«Այդ հրեշտակին ժպիտը միայն կը բաւէ որ մարդ գրպանը տանի ձեռքը:» Բայց տոլարը երբ մերժուէր, յուսախաբ Առաքեալը կը փութար Խաւարի Հրեշտակին քով, և յոնքերը կը պռստէր անոր կամ ներա, որ մէկ տոլարին չէր զիջած, յետոյ իր մոմը կը մարէր: Հաւատացեալներէն մին բաւական յանդուգն երեւցաւ Բարթօղիմէոս առաքեալին երեսն ի վեր պոռալու ժողովարանին մէջ.—«Կորսուէ՛, չեմ տար»: Այսու հանդերձ 34 անգլ. ոսկի հաւաքուեցաւ Առաքեալներուն կողմէ:

ՔՐՕՆԻԿ

100 ՈՍԿԻԻ ՆՊԱՍՏ ՄԸ
ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Վսեմ. Պօղոս փաշա Նուպար իր հանրածանօթ առատաձեռնութեամբ և ինքնաբերաբար 100 անգլ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին: Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ն. Վսեմութիւն 500 անգլ. ոսկի նուիրած էր նաեւ Ազգ. Պատրիարքարանի, պարտուց բարձման օժանդակելու համար:

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը այսօր Մայր եկեղեցւոյ մէջ գաւազանի մասնաւոր արարողութիւն կուտայ Տ. Ներսէս վրդ. Խապայեանի, իսկ այս իրիկուն Ն. Սրբազնութիւն ծայրագոյնութեան աստիճան պիտի տայ Տ. Տ. Տիրայր և Ներսէս վրդ.ներուն՝ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ:

ԳԱՆՏԻԼԼԻԻ ազգ. գերեզմանատան մասին ինչպէս գրած էինք, տեղւոյն քարոզիչ Տ. Կարապետ Վրդ. Մկրտիչեան Գատըգիւղի Մետրապոլտարանը գացած էր բողոքելու Գանտիլլիի յոյն Թաղ. Խորհրդին դէմ որ ոտնձգութիւններ ընել սկսած էր գերեզմանատան մէջ: Սակայն նոյն օրը Մետրապոլիտ Տ. Իէրմանոս Սրբազան քիչ մը տկար ըլլալով ուրիշ օրուան մը յետաձգած էր: Այս խնդրին նկատմամբ անցեալ շաբթու Տ. Կարապետ վրդ. դարձեալ Գատըգիւղ գնաց և այս անգամ փոխանորդին հարկ եղած բացատրութիւնները տուաւ, որ գրեց Գանտիլլիի յոյն Թաղ. Խորհուրդին որպէս զի այլ եւս իրենց յատկացուած բաժնէն առաջ չերթան: Թաղ. Խորհուրդը այս գիրը ընդունելով խոստացաւ Տ. Կարապետ Վրդ.ի այլ եւս իրենց սահմանէն անդին չ'անցնիլ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ հաշւոց քննիչ Ցանձնաժողովը երեք դարձեալ նիստ գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ ի ներկայութեան Գրիգոր Խտրեան, Գէորգ Ասլանեան, Միհրան Սէթեան և Վահան Սուրէնեան էֆ.ներու:

ԴԱՏԱՍՏ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Պատրիարքարանի մէջ, և Ուսում. Խորհուրդը Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ երեկ նիստ գումարեցին:

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը ամէն օր իր հետ ունենալով գործակատար Զէօճեան էֆ.ն, այցելեց Բարձր. Մեծ Եպարքոսին և Պետական Խորհրդոյ նախագահ Սայիտ փաշայի: Ն. Սրբազնութիւն շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ նաեւ Կրօնից Նոր Տեսուչ Շէյխ-քէթ պէյի:

ԻԶՄԻՐԻ ազգ. Հիւանդանոցին 29րդ տարեդարձին առթիւ Ցնվ. 14ի կիրակի օրը Առաջնորդ Սրբազանը հաստատութեան մատրան մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցած է: Արարողութիւններէն վերջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Հիւանդանոցին բարերար Սպարթալեանց ննջեցեալներուն հոգւոյն համար:

ԲԱԲԵՐԴԻՆ Միքայէլ էֆ. Կարապետեան (Ճկրաշէնի Թաղ. Խորհուրդին նախագահ գանձապետ) կը գրէ մեզի.—Տեղւոյս Ազգ. Առաջնորդարանին կարգ մը գործօնը մասին պաշտօնական Հայաթերթիդ մէջ երեւցած յօդուածներն ու պաշտօնական անուան տակ դրուած հերքումները տարիէ կ'ընծայեն ինձ՝ ներկայս զրկելու՝ խնդրելով որ եթէ կարելի է բարեհաճիք նոյնութեամբ հրատարակել յանուն արդարութեան: Քաղաքիս վանական, եկեղեցական, կրթական հաստատութեանց և Առաջնորդարանի հաշւոց շուրջ Բաբերդի յարգելի տեղեկատուին դիտողութիւնները, որքան ալ շուտ և մասնակի կերպով մը հերքուեցան Ազգ. Առաջնորդարանէն, սակայն չեն դադրած իրականութիւն ըլլալէ, քանի որ մինչեւ ցարդ այդ հաշիւները չենթարկուեցան հանրութեան քննութեան՝ համաձայն Պատրիարքարանի օրէնքին և ընկալեալ սովորութեան. այսպէս մթութեան մէջ կը մնան Ս. Քրիստափոր վանուց երկամեայ հաշիւները, Առաջնորդարանին, Մեսրոպեանին մատակարարութեանց հաշիւները և այլն, և այլն, որոնց՝ Տեղապահին ու Քաղաք. Ժողովոյ կողմէն հանրութեան չի ներկայացուիլն իսկ կը հաստատէ թէ ինչե՛ր կ'անցնին կը դառնան Առաջնորդարանին մէջ: Եւ սակայն Թողլով որ Բաբերդի համայնքը դատախազ ըլլայ Տեղապահին ու Քաղաք. Ժողովոյ գործերուն դէմ, կուգամ հրապարակաւ ու պաշտօնապէս յայտնել թէ՝ Թաղիս Արամեան երկսեռ վարժարանին 1904-1905 տարւոյ միամեայ, և ըստ պահանջման Առաջնորդարանին՝ 1905 Օգս. 15-1 Մարտ 1906 մատակարարութեան հաշիւները իրենց ժամանակին Առաջնորդարան մատուցած և անոնց՝ քաղաքիս Ս. Եկեղեցեաց դուռները՝ ի տես ժողովրդեան կախուիլը բազմիցս խնդրած ըլլալով հանդերձ, Տեղապահը ո՛չ միայն զլացաւ Պատրիարքարանի օրէնքին տրամադրութեան գործադրութիւնը, այլ և մօտ տարի մըն է Առաջնորդարանի մէջ վար դրաւ Թաղ. Խորհրդոյս արձանագրութեան յատուկ տոմարը, ուր կը գտնուին ուրիշ տարիներու հաշիւները: Առաջնորդարանին այս ընթացքը երկու բան ենթադրել կուտայ մեզ, նախ՝ Ճկրաշէնի հաշիւները ներկայացուցած ատեն, պիտի պարտաւորի յիշել վանական և այլ հաստատութեանց հաշիւներն ալ ժողովրդեան քննութեան ենթարկել, ինչ որ իր հաշւոյն չի գար, հակառակ պարագային ժողովուրդն է որ անշուշտ այդ գեղեցիկ դրութիւնը տեսնելով պիտի պահանջէ զանոնք. երկրորդ՝ դարձեալ կ'ուզուի Ճկրաշէնի հաշիւները դիզել՝ ապագային նոր զրպարտութիւն մը յերիւրելու և հրապարակելու համար թէ՝ մեծագումար դրամ իւրացուած է Ճկրաշէնի եկեղեցւոյն և վարժարանին հասոյթներէն: Ինչպէս նոյն Առաջնորդարանը սակէց առաջ Ճկրաշէնի նախորդ Թաղ. Խորհրդոյ տուած հաշիւները անվաւեր ձգելէ յետոյ, օրին մէկը օդային հաշիւով մը և ի ձայն փողոյ և Թմբկի եկաւ յայտարարել թէ՝ Թաղին երեւելիներէն Մ. Սիմոն էֆ. Սէֆէրեան 8-10 տարուան մէջ ի բացուց տ.ծ է 250 ոսկւոյ գումար մը որուն համար Ազգ. Պատրիարքարանը հարկադրուեցաւ տեղաքննիչ զրկել Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Զաւէն Ս. Վրդ.ը, և յետ մանրազննին քննութեամբ հաստատել թէ՝ Մ. Սիմոն էֆ.ի դէմ յերիւրուածները բացարձակ սուտութիւն ու զրպարտութիւններ են, թէ հաշիւները արդէն օրը օրին մատուցուած, բայց առաջնորդարանին կողմէ դիտմամբ անվաւեր ձգուած են, թէ՝ Մ. Սիմոն էֆ. ճշմարտախօս, պարկեշտ և ուղղամիտ անձնաւորութիւն մըն է ևն: Արդ որպէս զի նոյն ապագայ տաղտուկներուն չենթարկուինք և մենք, այս անգամ ալ հրապարակաւ կը խնդրեմ որ Բաբերդի Առաջնորդարանը հաճի իր դիտումնաւոր ձգձգումները մէկ կողմ Թողլով և ներկայացուցած հաշուեցոյցներս յետ քննութեան հաստատելով կամ ոչ՝ մեզ վերադարձնել խորհրդոյս տոմարին հետ, հակառակ պարագային պիտի պարտաւորիմ նոյներուն պատճէնը ազգ. լրագրութեան միջոցաւ հանրութեան դատաստանին ենթարկել՝ ապագայ պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար:

ԵՐԶՆԿԱՅԷ կը գրեն մեզ.—Անցեալ սեպտեմբերի սկիզբները տեղւոյս Ուսում. Խորհուրդը կազմական կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն որոշեց այցելու կրթական տեսուչ մը ընտրել քաղաքիս և շրջակայ գիւղերուն վարժարանաց համար: Այս ընտրութիւնը կատարեց յանձին Նշան էֆ. Գույումճեանի, որ յարմարագոյնն էր իւր երեսնամեայ Տնօրէն-Ուսուցչի փորձառութեամբը: Ուսումնական Խորհրդոյ այս կարգադրութիւնը յոյժ օգտակար պիտի լինէր անշուշտ վարժարանաց կանոնաւորութեան և յառաջդիմութեան համար, սակայն Թաղ. Ժողովը կրթ. տեսչին համար որոշուած նիւթական վարձատրութիւնն անբաւական և գանձելու պայմաններն ալ առայժմ անգործադրելի նկատելով մէկ կողմ դրաւ այդ ծրագիրը:

—Տեղւոյս Առաջնորդարանին արտօնութեամբ նուագահանդէս մը պիտի կազմակերպուի ի նպաստ արդիւնաշատ դաստիարակի մը՝ Գույումճեան էֆ.ի որ երեսնամեայ արդիւնալի պաշտօնավարութիւն մը ունեցած է: Անշուշտ թէ հոս և թէ ուրիշ քաղաքաց մէջ գտնուող նոյն դաստիարակին համակիր կրթասէր անձնաւորութիւնները և աշակերտները պիտի փութան նիւթապէս և բարոյապէս մասնակցիլ սոյն հանդէսին: Այս նուագահանդէսը որ անցեալ դեկտ. 31ին տեղի պիտի ունենար յետաձգուեցաւ Մեծ Բարեկենդանի օրերուն, որպէս զի թէ հեռաւոր ազգայինները կարենան մասնակցելու ժամանակ ունենալ և թէ հանդէսը վայելուչ կազմակերպութեամբ մը ներկայանայ՝ որչափ կը ներեն տեղական պայմանները և միջոցները:

—Թաղ. Ժողովոյ յանձնարարութեան համաձայն Ուսում. Խորհուրդը վարժարանաց տեսուչներուն հետ խորհրդակցելով կիսամեայ կիրակնօրեայ կրօն. դասախօսութիւն մը հաստատած՝ նպատակ ունենալով առաքինութիւնները դրուատել և մոլութիւնները ձաղկել. առ այս կարգադրիչ Ցանձնաժողով մը ընտրեցաւ որուն անդամներն են՝ Տեարք. Նշան Գույումճեան, Դիւան Առաքելեան և Թորոս Սուլթանեան: Սոյն դասախօսութիւնը ծրի է իւրաքանչիւր անդամին մէկ ժամէն աւելի չպիտի տեւէ: Ամէն մարդ ազատ է դասախօսելու բերանացի կամ գրաւոր միայն թէ հարկ անհրաժեշտ է որ խօսելիքը գրաւոր կերպով անձամբ ներկայէ կարգադրիչ Ցանձնաժողովին ի քննութիւն և յարտօնութիւն: Այս դասախօսութիւնները կարելի է ամսոյս վերջերը սկսին:

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ամերիկեան բարձրագոյն վարժարանի Տնօրէն Տքթ. Չէմպըրս, որ քանի մը օրէ ի վեր Պոլիս կը գտնուէր, Գշ. օր Տքթ. Ցովսէփ էֆ. Տ. Ստեփանեանի հետ այցելեց Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցը և բոլոր յարկերը պտտելով իր գոհունակութիւնն յայտնեց:

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ Առաջնորդարանի դիւանադպիր Ստեփան էֆ. Հիւլլիւնեան դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր քոյրը, Տիկին Մարիցա Գրալեան, որ մեռաւ շաբաթ օր: Ցուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ կիր. օր Նիկոմիդիոյ եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Սրբազան Առաջնորդ Հօր և ի ներկայութեան քահանայից դասուն. խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր: Արարողութենէն վերջ Ս. Առաջնորդը դամբանականով մը ի վեր հանեց հանգուցեալ տիկնոջ բարեմասնութիւնները իբր ազնիւ և տիպար մայր և իր ցաւակցութիւնները յայտնելով մխիթարութիւն մաղթեց հանգուցեալին ամուսնոյն, եղբօրը և պարագաներուն: Մարմինը ամփոփուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը:

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. Խաչ վարժարանաց կարօտ ուսանողաց Խնամակալութիւնը կը փութայ իր շնորհակալիքը յայտնել հետեւեալ բարեսէր ազգայիններու որոնք զանազան առիթներով աղքատիկ մանկունեաց գրենական հայթայթման նպաստած են.—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայր 95, Ոմն՝ իր անդրանիկ որդւոյն ծննդեան առթիւ, Մկրտիչ Փէշտիմալճեան, Պօղոս Մարտիրոսեան, Պօղոսիկ Սօղոյեան, Բարթիկ Պէրպէրեան, Կարապետ Ֆիւրքճիխանեան 20ական, Կարապետ Շահինեան, Կարապետ Սէֆէրճեան, Եղիա Սաղոյեան, Համբարձում Զուհաճեան, Եղիա Խաչերճեան, Խաչատուր Նիքոթեան, Աւետիս Քրիքեան տասական: Գումար 285 ղրշ.:

ՍԵՊՈՒՀ ԷՖ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ կը գրէ մեզի.—Պատուարժան Մանզումէի 1717 Թիւ Ցնվր. 24ի՝ Խառագիւղի Որբանոցին նուիրատուութեան ցուցակին մէջ զարմացմամբ տեսայ իմ անունս՝ Սեպուհ Տէմիրճեան. որուն բոլորովին չինծու ըլլալը կը փութամ իմացնել և խնդրել որ այս երկտողը անկիւն մը շնորհէք»:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Սիմոն Գույէրճեան, ուսումնական շրջանաւ երէկ Եգիպտոս մեկնեցան ուր պիտի մնան ամիս մը:

ՊԱԼՔԱՆ աշխարհագրական ընկե-

յութեան Թուրքիոյ Տնօրէն Արշակ էֆ. Ունճեան, վաղը Պրուսա կը մեկնի իր ընկերութեան ունեցած 2000 ոսկիի քէօսը կարգադրելու համար։

ԱԶԳ.—Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ըստ հրաւէրի Թաղ. Խորհրդոյ հանձնառու եղած է Ս. Պատարագ մատուցանել մասյս 28 յառաջիկայ կիրակի առաւօտ, Թաղիս Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ մէջ և յետ Ս. Պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել ի յիշատակ ննջեցելոց Ս. Եկեղեցւոյս հիմնադրաց, բարերարաց, նուիրատուաց և աշխատաւորաց։

Այս առթիւ Ն. Ամենապատուութիւնը, Շաբաթ երեկոյ ծայրագունութեան աստիճան պիտի տայ Վանայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Ներսէս Վրդ. Խաչատուրի և Ֆերիգիւղի քարոզիչ Տ. Տիրայր Վրդ. Մարգարեանի։

Սկզբնաւորութիւն Շաբաթ երեկոյեան ժամերգութեանց 9½.

Սկզբնաւորութիւն կիրակի առաւօտեան ժամերգութեանց 2.

Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի 4½.

"ԼՈՅՍ" ԿՐՕՆԱԹԵՐԹԸ

Լոյս կրօնաթերթը, որ հետզհետէ գնահատելի առաջդիմութիւն մը կը ցուցնէ, այսօր հրապարակ կ'ելլէ ճոխ ու հետաքրքրական բովանդակութեամբ։

Յօդուածներ ունին.—

Տ. Վահրամ Արքեպս. Մանկունի.— Հայ Եկեղեցւոյ երգեցողութիւնը։

Տ. Տաճատ Վրդ.—Սկեպտիկեան Դար (Անհաւատութեան դէմ գրուած գեղեցիկ յօդուած մը)։

Տ. Եղիշէ Քհ. Փափազեան.—Կրօնք։

Գր. Հ. Գալուստեան.— Տալիթա Կումի (Կրօնական քերթուած)։

Տ. Տաճատ Վրդ.—Սիս Աթոռը հանդէպ Մայր-Աթոռոյ և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական իշխանութեան։

Ա.— Թէ ինչպէս կազմուեցան աղանդները։

Խմբ.— Դիտողութիւն մը։

Կրօնական և Քաղաքական լուրեր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՆ Թ-10 Թիւերը Բիւրակն առեւտրական շաբաթաթերթին, որ կը պարունակէ հետեւեալ առեւտրական յօդուածները.— Կարեւոր վաճառք մը որ տարին 200,000 ոսկիի սպառում ունի մեր հրապարակին վրայ.— Օսմ. չերամահունները օտար հրապարակներու վրայ.—Աղագրական այբուբէն.— Ինչ է Բաքբան.— Դատական Քրոնիկ.— Առեւտր. թատրոն.— Կրկնատոմարի բաղդական մէթոտը.—Առեւտր. ոճեր և ասացուածներ չորս լեզուով.— Թուրքիոյ հաւկիթները Պերլինի հրապարակին վրայ.— Մանչեսթրէ Նամակ.— Առեւտուրի կեանքը գաւառներու մէջ.— Էսքէրանթօն իբրեւ միջոց առեւտր. յաջողութեան.— Առեւտր. լուրեր և տեղեկութիւններ։

ԲԻՒՐԱԿՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ Թ-10

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺԱՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 3.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 4.30ին Վեր. Գ. Խ. Տոմպալեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 5.30ին Բրօֆ. Ե. Հ. Ճէճիզեան։

Գայալը-Հասար մէջ ժամը 5ին Վեր. Ե. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Ե. Զօրիկեան։

×

Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը. ժամը 9.30ին, Գումգաբուի Բէթէլին մէջ։ Պիտի խօսի Վեր. Ե. Գ. Գրիգորեան։ Նիւթն է «Եկեղեցի և Դպրոց»։ Փափաքողներ կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

⁂ Լանկայի եկեղեցին իր վերջին Հաղորդութեան գնակի հասոյթը—205 դր. յատկացուց Եէտի-Գուլէի Ազգ. Հիւանդանոցին։

⁂ Գայալը-Հասարի ժողովուրդը եւ կիրակի օրուան պաշտամունքին գնակի հասոյթը—440 դր.—յատկացուցած է Ազգ. Հիւանդանոցին։

⁂ Ծանօթ բժիշկ և Մանզումէի համակրելի աշխատակից Տօքթ. Յովսէփ էֆ. Տէր-Սահակեան, որ 7 օրէ ի վեր Պոլիս կը գտնուէր, այս առաւօտ իր պաշտօնատեղին՝ Պարտիզակ վերադարձաւ։

ԱԶԴ

Երիտասարդ մը կ'ուզուի որ գիտնայ թուրքերէն և ծառայած ըլլայ փաստաբանի քով, լաւ յանձնարարական ներկայացնելու։

Դիմել՝ Թօփաքճըլար, Պիրաւէըլէր խան թիւ 2, Սթանպոլ։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճուման կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր։

ԹԵՊԼԻՂԱԹԸ ՐԵՍՄԻՅԷ

Տիւնքի ճուման կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսինտէն սօնրա չայան պույրուլան միւսաատէի Սէնիյէյի ճէնապը Բատիշահի իւզէրինէ Ավըթրիա վէ Մաճառստան սէֆիրի քէպիրի ճալէթլու մարքի Բալլավիչինի հազրէթլէրի սուրէթը ղայրը րէսմիյէտէ հուզուրը Շէվքէթ մէվֆուրը հազրէթի Շէհրիյարիտէ շէրէֆը միւսուլէ նայիլ օլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Առաջին Ֆէրիգութեան աստիճան տրուեցաւ Կայս. Թիկնապահ և Պուլկարիոյ գոմիսէր Սատըք-էլ-Մուէյէտ փաշայի։ Ֆէրիգութեան աստիճան՝ Կայս. անձնական սպայակոյտին միրլիվաներէն Ճէվատ փաշայի։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ նոր կուսակալ Ջիվէր պէյ, Կայս. Պալատ երթալով երախտագիտութիւն մատոյց։

ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐԸ.—Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան մենաշնորհը 75 տարի ալ երկարաձգուեցաւ և հարկ եղած պայմանագիրը պատրաստուեցաւ։ Նոր պայմանագրին համաձայն, Ընկերութիւնը նոր գիծեր ալ պիտի շինէ։ Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Էմին Էօնիւ-Աքսէրայ գիծը, Պայազիտ կայարանէն սկսելով մինչեւ Շահզատէ Պաշը, Ֆաթիհ և Էտիրնէ Գաբու պիտի երկարի։ Շիշլիի գիծն ալ, Կալաթա Սէրայէն սկսելով մինչեւ Լեհ փողոց և, եթէ Թաղապետութիւնը Բերայի Մեծ Փողոցը ընդարձակէ, մինչեւ Թիւնէլի հրապարակը պիտի երկարի։ Նոյնպէս Բանկալթիի գերեզմանատան փողոցին անկիւնէն սկսեալ այդ փողոցէն ու Այա Տրիաթրի փողոցէն անցնելով մինչեւ Թաթավլա, Այա Տրիաթրի եկեղեցիին հրապարակը։ Այս գիծերը պարտաւորիչ են։ Իսկ Էմին Էօնիւէն կամ Ունգաբանէն մինչեւ Էյուպ, (Վէֆայի պողոտային վրայ Ֆաթիհի գիծին միանալով), և Օրթագիւղէն սկսեալ, Գուրուչէշմէէն ու Առնաւուտգիւղէն անցնելով, մինչեւ Պէպէք գիծեր շինելը կամաւոր է։ Պարտաւորիչ գիծերը Կայս. Ֆէրմանին թուականէն մինչեւ տասը տարի պիտի շինուին, իսկ ըստ կամս շինուելիքներն ալ մինչեւ հինգ տարի։ Ընկերութիւնը իր գիծերուն անցնելիք փողոցները քանի կանգուն լայնութեամբ պիտի սալարկէ «բարքէ» քարերով։ Կառավարութիւնը պիտի կրնայ հիմնուելու գիծերէն առնուազն 500 մէթր հեռուն նորէն թրամուէյ հաստատելու համար մենաշնորհ տալ ուրիշ անձի մը կամ Ընկերութեան։ Թրամուէյի Ընկերութիւնը, իր մենաշնորհը ուրիշին ծախելու կամ փոխանցելու համար, պարտաւոր է Կայս. Կառավարութեան արտօնութիւնը առնել։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ մինչեւ հիմա Ռումէլիի երկաթուղիի 285,622 հատ պարտաթուղթ գնած է հրապարակէն։

ՔԱՐԱՔԵՕՅԻ ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.— Նոր կամուրջի շինութեան պայմանագիրը ղրկուեցաւ Ծովային Նախարարութեան, որ հարկ գտած բացատրութիւններ առնել անոր կարգ մը յօդուածներուն նկատմամբ։ Պայմանագիրը վերադարձուեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և մէկ յօդուածը բարեփոխուելէ և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ալ տեղեկութիւն հաղորդուելէ ետքը, վերադարձուեցաւ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՀԱՄԻՏԻԷԻ կողմէ գնուած Քեսէնտիրէ շոգենաւը որ Սէլանիկի ծովածոցին մէջ պիտի երթեւեկէ, առջի օր ժամը 12ին ուղեւորներով և ապրանքներով Սեւ Ծով ուղեւորեցաւ։ Սելանիկի ծոցին երթեւեկը մարտին պիտի սկսի և մինչեւ այն ատեն Քեսէնտիրէ շոգենաւը մէկ անգամ Սեւ ծով պիտի երթայ՝ Էրէյլի, Զոնկուլտաք ու Ինէպոլու հանդիպելով։

ԱՏԱՆԱՅԷ տեղեկագրուած է թէ նահանգին զանազան կողմերը խստաշունչ ձմրան պատճառով փճացեր են 30,000 ոչխար և այծ, և 6-7,000 արջառ, և սատկեր են բազմաթիւ հովիւներ։

ՀՐԴԵՀ.—Առջի գիշեր, Սկիւտար, Աթլամա Թաշ, Նալչըլար Խազարեանի խանութին վարի յարկէն հրդեհ ծագելով այրեցաւ։ Կիցը գտնուած երկու խանութներ ալ մասամբ այրեցան։

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ՀԱՅՐ ՄԸ.—Դարաֆէբիէի մէջ, Եաշար Սաատք, անուն տասնըութը տարեկան երիտասարդ մը, իր կնոջ հետ միշտ կը կռուէր։ Անցածները կռիւ մը պահուն Եաշար իր երկուքուկէս ամսուան զաւակը ջրհոր նետեց։ Այս կանխահաս ոճրագործ հայրը ձերբակալուեցաւ։

ԿԵՍԱՐԵԱՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԸ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ուրախալի երեւոյթ մըն է որ Միհրան Կեսարեան և Եղբարք միշտ կը պնդեն թէ իրենք սնանկ չեն և թէ լիուլի կրնան հատուցանել իրենց պարտքը, պնդելով որ անոր փոխարէնէն աւելի գոյք ունին։ Ամէնուն փափաքն ալ այն է որ Կեսարեան Եղբարք կարող ըլլան շարունակել իրենց գործը, ճիշդ իրենց նախորդ փայլովը։ Այս առթիւ տեղի ունեցած դատավարութեան մանրամասնութիւններն են հետեւեալները.—

Միհրան Կեսարեան և Եղբարք բողոքած էին Առեւտր. Բ. դատարանին կողմէ իրենց մասին տրուած սնանկութեան վճռին դէմ։ Այսպէս, առջի օր նոյն դատարանին առջեւ անոնց դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ։ Դատավարութեան միայն «մասա»ին սէնտիքները հրաւիրուած էին, սակայն Տէօյչէ Պանքի փոխանորդ Մ. Ռօզէնթալ եւս ներկայանալով, յայտարարեց թէ ինք ալ պէտք է ներկայ գտնուի, քանի որ սնանկութիւն պահանջելու աղերսագիրը ինք տուած է։ Դատարանը խորհրդակցութիւն կատարելով որոշեց թէ Մ. Ռօզէնթալի ներկայութեանը հարկ չկայ, քանի որ սէնտիքները իբրեւ պահանջատէրերու փոխանորդները ներկայ կը գտնուին։ Ասոր վրայ Մ. Ռօզէնթալ պահանջեց որ սէնտիքներէն Մ. Լամպիքիի կողմէ իբրեւ փոխանորդ ներկայ գտնուի, և Մ. Լամպիքի ալ հաւանեցաւ, որով դատավարութիւնը սկսաւ։

Միհրան Կեսարեան և Եղբարց փոխանորդները խօսք առնելով յայտարարեցին.— Վաճառականի մը սնանկութիւնը ըստ օրինի որոշելու համար հարկ է որ կամ վաճառականը ինք դատարանին իմաց տայ թէ սնանկացած է, կամ պահանջատէրերուն մէկին կողմէ դատ բացուելով դատավարութիւն կատարուելէ ետքը երբ հաստատուի թէ վաճառականը անկարող վիճակի մէջ է և կամ դատարանին եղած գեկոյցի մը վրայ երբ ձեռնհաս պաշտօնարանին կողմէ հաստատուելով որ պարտականը որոշեալ պայմանաժամին չէ կրցած վճարել պարտքը և անոր դէմ պաշտօնապէս «բրոթեսթօ» եղած է, անոր սնանկութիւնը վճռուած ըլլայ։ Եւ ներկայ դատին մէջ վերոգրեալ պարագաներէն և ոչ մէկը գոյութիւն ունի։ Կեսարեանները իբրեւ ապրանք ու առնելիք 38,000 ոսկիէ աւելի գոյք և ասոր փոխարէն 33,000 ոսկիի չափ պարտք ունին, որով սնանկ վիճակի մէջ չեն։ Իրենց պարտքերը օր օրին վճարած են և սնանկութեան պահուն բնաւ «պօնօ» մը չունէին որուն պայմանաժամը անցած ըլլայ և անոնց դէմ «բրոթեսթօ» չէ եղած։ Հետեւաբար կը բողոքեն սնանկութեան որոշումէն դէմ և դատարանէն կը խնդրեն որ սնանկութեան որոշումը ջնջուի։

Սէնտիքներէն Քեաթիպեան էֆ. պատասխանելով յայտարարեց.—Տէօյչէ Օրիէնթ Պանքը, Վիէնէր Պանքը և Աթէնքի Պանքը ութը հազար ոսկի առնելիք ունենալով, այդ հաստատութիւնները իմաց տուած են դատարանին թէ Կեսարեան եղբայրները սնանկացած են, որով այդ պարագաներուն բերմամբ տրուած է սնանկութեան վճիռը։ Նաեւ թէ Միհրան Կեսարեան եղբայրները 33,000 ոսկի պարտք ունին և ատոր փոխարէն ալ 10,000 ոսկիի ապրանք, որով 33,000 ոսկիի պարտք մը կարելի չէ վճարել 10,000 ոսկիով։ Եզրակացնել կը խնդրեն որ վերահաստատուի սնանկութեան որոշումը։

Սէնտիք Մ. Լամպիքիի փոխանորդ Մ. Ռօզէնթալ ըսաւ թէ սնանկացեալին գոյքերը հաշուելով իսկ 20.000 ոսկի պատրաստ կայ, որուն փոխարէն 33,000 ոսկիի պարտք մը գոյութիւն ունի, որով այդ վիճակին մէջ գտնուող վաճառականի մը պէտք է ինքնաբերաբար դատարան դիմելով սնանկացած ըլլալը յայտնէ, ինչ որ չէ ըրած և դատարանն ալ իր կողմէ սնանկութեան որոշում տուած է։ Մ. Ռօզէնթալ պահանջեց վերահաստատել սնանկութեան որոշումը։ Սէնտիքներէն Վիչէն էֆ. Պարտեան ալ նոյն պահանջումը ըրաւ։

Կեսարեան Եղբարց փաստաբանները պատասխանելով ըսին.—Մեր փոխանորդեալները իբրեւ սնանկ նկատուելուն պատճառ մը չկրնար նկատուիլ այն պարագան թէ երեք պանքեր ութը հազար ոսկի առնելիք ունին. անոնք այդ ութը հազար ոսկիին ութը ոսկին իսկ պահանջելու իրաւունք չունէին մինչեւ սնանկութեան որոշման օրը, այսինքն թէ Կեսարեանները չունէին այն տեսակ պարտք մը որուն պայմանաժամը անցած ըլլայ, որով սնանկութեան որոշումը անոնց պահանջումով չէր կրնար տրուիլ։ Գալով այն պարագային, որով 33,000 ոսկիի պարտք մը 10,000 ոսկիի գոյքով չի կրնար հատուցուիլ, նախ այդ գումարին ամբողջին պայմանաժամը մէկ օրուան մէջ չէ, այլ առեւտրական պարտքերը Կեսարեաններու քով գտնուող վաճառականական մուրհակները գանձուելով ալ կրնան հատուցուիլ, ինչ որ կը մոռնան յիշել։

Քեաթիպեան էֆ. պատասխանելով ըսաւ.—Պանքերուն պահանջքները միայն առեւտր. մուրհակներու վրայ հիմնուած չեն, այլ մէկ մասն ալ վարկի արդիւնք է, որով այդ բացին մէջ վարկով տրուած գումարները որոշ պայմանաժամ մը չունին և ամէն ատեն պարտականէն պահանջելու իրաւունք ունին։

Գալճեան փաստաբաններն ալ յայտարարեցին.— Պանքերը պէտք էր որ մեր փոխանորդեալներուն նամակ գրելով ու գեկոյց ընելով եթէ այդ տեսակ առնելիք մը կար, պահանջէին և եթէ հատուցանելու դժկամակէին ու անկարողութիւն ցոյց տային, այն ատեն միայն դատարանին դիմել հարկ էր. մինչդեռ պանքերը այդ տեսակ բան մը բնաւ չեն ըրած. Պանքերը, ընկալեալ սովորութեանց համաձայն և իրենց պարտականութեան բերմամբ, ընթացիկ հաշիւը որոշ ժամանակի մը համար կը բանան և այդ պայմանաժամը եթէ աւարտի, նախապէս պէտք է ծանուցանեն թէ պիտի չնորոգեն։ Պանքերը ամէն օր լրագիրներու մէջ կը ծանուցանեն թէ երրորդ անձի մը կողմէ ուղղակի յանձնուած դրամներուն համար իսկ երբ հարիւր ոսկի ուզուի, պէտք է մէկ օր առաջ իմաց տալ և հինգ հարիւր ոսկիի համար եւս երեք օր առաջ, որով շատ զարմանալի է թէ պանքերը միայն իրենց կը վերապահեն այդ պայմանները և ութը-տասը հազար ոսկիի գումար մը, առանց կանխագոյն գեկոյցի, իսկոյն պահանջելու և այդ պահանջումն ալ չկատարուելուն սնանկութիւն պահանջելու իրաւունք ունենալ կը կարծեն։ Հետեւաբար Կեսարեաններու դէմ արձակուած սնանկութեան վճիռը օրինաց համաձայն չէ և թէ անոնց վճռաբեկուելուն պատճառ պիտի ըլլայ, որով կը պահանջենք ջնջել սնանկութեան որոշումը։

Դատարանը հարցուց երկու կողմին թէ ուրիշ ըսելիք ունին՞ և ժխտական պատասխան առաւ։

Նախագահը հարցուց նաեւ Ընդհանուր Դատախազին կարծիքը, որ պահանջեց սնանկութեան վճիռը ջնջել մինչ որ աւելի մանրամասն քննութիւն մը կատարուի սնանկներու պարտքերուն վրայ։

Օրը տարաժամած ըլլալով դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ այսօրուան։

ԹՈՒՐՔԵՒՊՈՒԼԿԱՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

17րդ Յօդ.— Երկու երկիրներէն մէկուն մէջ հիմնուած առեւտր. ընկերութիւնները պիտի կարենան միւս երկրին մէջ առեւտրական ու ճարտարարուեստային ձեռնարկութիւններ հաստատել առեւտրական զարգացման համար։

18րդ Յօդ.— Մինչեւ որ մասնաւոր համաձայնութիւն մը գոյանայ, պայմանագիր երկու կողմերէն մէկուն ժողովուրդը գործարանի և առեւտրական մառքաներու վերաբերող պարագաներու մէջ տեղացի ժողովրդեան նման միեւնոյն պաշտպանութիւնը պիտի վայելեն, և սակայն տեղական օրինաց տրամադրած պայմաններուն պիտի համաձայնին։

19րդ Յօդ.— Երկու կողմերէն մէկուն երկրէն ներածուած ոսկիէ, արծաթէ և պլաթինէ, ինչպէս նաեւ ուրիշ թանկագին մետաղներէ շինուած առարկաները՝ միւս երկրին մէջ տեղական օրինաց համաձայն՝ տեղական ամենօրինակ տրամադրութեանց վրայ դրուած քօնթրօլին միայն պիտի ենթարկուին, առանց ուրիշ ո և է պայմանի ենթակայ ըլլալու։

20րդ Յօդ.— Պայմանագիր երկու կողմերը՝ այս պայմանագրութեան կնքման առթիւ համոզուած ըլլալով որ անիկա պիտի նպաստէ սահմանագլխին վրայ կատարուած վաճառականութեան շրջակայ հողերու և նաւագնացութեան վերաբերող խնդրոց կարգադրութեան, այդ նպատակին կը յատկացնէ 12, 13 և 14 թիւ ցուցակներու պարունակած տրամադրութիւնները։

21րդ Յօդ.— Այս պայմանագիրը գործադրութեան պիտի դրուի 1907 Յունուարի սկիզբէն և գործադրելի պիտի ըլլայ մինչեւ որ պայմանագիր երկու կողմերէն մէկուն կողմէ անոր ջնջումը ծանուցուի, և սակայն, ըստ օրէնի, ջնջումին ծանուցուելէն տարի մը ետք պիտի կորսնցնէ իր ոյժը։ Անկէց զատ, այս պայմանագրին գործադրութեան միջոցին երբ երկու կողմերու մաքսային վարչութեանց կողմէ փորձով նոր պէտքեր ցոյց տրուին և ասոնք երկու կողմերուն վաճառականութեան և ճարտարարուեստին համար օգտակար նկատուին, կարելի պիտի ըլլայ բարեփոխութիւններ և կամ նոր տրամադրութիւններ մտցնել այս պայմանագրին մէջ։

Ներկայ պայմանագրութիւնը վաւերացուեցաւ և երկու օրինակ պատրաստուեցաւ Պոլսոյ մէջ։

⁂

ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ.— Աւասիկ Թուրքեւպուլկար առեւտրական համաձայնութեան թիւ 1 ցուցակը, որուն համաձայն օսմ. երկիրներու միւս մասերուն հետեւեալ արտադրութիւնները և բերքերը, առանց արտածման վայրի վկայականի պէտք ունենալու և առանց մաքսի, Պուլկարիա ու Արեւելեան Ռումելի պիտի մտնեն։

1. Ողջ անասուններ.— Երիվար, մատակ ձի, երիվարի մարուկ, ջորի, ջորիի ձագ, էշ, քուռակ, աւանակ, պահապան շուն, հաւնոցի ամէն տեսակ անասուններ, փեթակի մէջ ողջ մեղու։

2. Անասուններէ արտադրուած ուտելիքներ.— Երշիկ, եզան լեզու, ոսկորով կամ առանց ոսկորի մեծ ու փոքր անասնոց ապուխտ։ Փետուրները հանուած կամ չմորթուած ընտանի թռչուններ։ Մորթեղերծ կամ ոչ և զարնուած որսեր։ Ոչխարի կամ այծի կաթէ աղի կամ առանց աղի կարագ։ Կաթ, մածուն և սեր։ Տեղական պանիրներ՝ աղած, տիկի մէջ, «քաշքավալ», «քաշար», «աթլ» և «արնավուտ բէնիրի»։ Հաւկիթ։

3. Ընդեղեն եւ խմորեղեն.— Լուբիա, բակլա, Խմորեղէն՝ «քաթաիֆ», «կիւլլաճ», հաց, արմատ կամ փոշի խալուրմ (սալէփ), թէֆ եայլն։

4. Պտուղ, բանջարեղեն, հունտ եւ այլն.— Ամէն տեսակ թարմ խաղողներ։ Թարմ ու չոր պտուղներ՝ խնձոր տանձ զգեր (մուշմուլա), կեռաս, ծիրան, դեղձ, սալոր, ելակ, հոյն (ֆըրընդըզ) են։ Սեխ ու ձմերուկ, կեղեւով և առանց կեղեւի ընկոյզ և կաղին։ Կարմիր պղպեղ, «թուրշու»։ Սոխ, բանջարեղէնի հունտ, դդում, կաղամբ, պրասի և ուրիշ ամէն տեսակ հունտեր։ Ամէն տեսակ թարմ ու չոր բանջարեղէններ, տամաթէսի պահածոյ։ Որթատունկ և մեծ ու փոքր ծառեր։ Չոր խոտ, յարդ և այլն։

5. Բուսական նիւթեր—. Աֆիոն։

6. Վառելանիւթ.— Փայտ և փայտի ածուխ։

7. Խաղախորդի նիւթեր.— Խաղխադին։ Եղեւնի և կաղնիի կեղեւներ։ Գխտար։

8. Բժշկական դեղեր.— Ալիսմ (չէօյէն) և համեման նիւթեր։

9. Վանդակի շինութեան ատաղձ, եղէգ, փայտեայ առարկաներ եւ կողովագործի պիտոյքներ.— Եղէգ, ուռի յատուկ ցախ, հոյնի (ֆըրընդըզ) ծառի ոստեր և ուրիշ ձողեր։ Կառքի շինութեան յատուկ ամէն կարգի առարկաներ՝ փայտէ, երկաթէ և ներկուած կամ ոչ։ Փայտէ առարկաներ և մեծ ու փոքր ամաններու շինութեան յատուկ փայտէ իրեղէններ։ Ամէն տեսակ գործիքներու կոթեր, «քաշիկ», «եաղմա» ակելու կաղապարներ, «քաշըկչըլ»ի կաղապարներ։ Տափ, գդալ, փոքր դոյլ, ճախարակ, «նալըն», ատաղձագործի գործիքներ, կկոց, ամանակ, սանդ, կօշիկի ներբան, սանտր և ատաղձագործի ու «չըքըրքճի»ի պարզ առարկաներ, ոստայնանկի սանտրեր են։ Պարզ փայտէ շինուած ոստայնանկի գործածութեան, կողով, ամէն տեսակ աւել և զամբիւղ։

10. Քար եւ քարէ ու հողէ շինուած առարկաներ.— Զտանուած ծովափրփուր (էքիւմ տը մէռ), կոյծքար, յեսանաքար։ Շինութեանց մէջ գործածուած ամէն տեսակ մեծ ու փոքր քարեր, խիճով խառն խոշոր աւազ և աւազ ու խիճ։ Երդիքի համար բանուած ու չբանուած ամէն տեսակ հերձաքար։ Պարզ կիր։ Պարզ կղմինտրներ։ Պարզ հողէ շինուած ապակեպատ (օրըլը) կամ ոչ անօթներ։ Պարզ հողէ շինուած «լիւլէ»։

11. Տպագրուած թուղթեր.— Կայս. երկիրներու մէջ զանազան լեզուներով տպագրուած կամ վիմագիր, կազմուած կամ ոչ գիրքեր, տարեցոյցեր, օրացոյցեր և առեւտրական ծանուցումներ։

12. Մետաքս, բուրդ եւ այլն.— Խողակ, խամ մետաքս, կոտրտուկ, «քամէը պաշը»։ Լուացուած կամ ոչ բուրդ և բուրդի կոտրտուկ։ Լուացուած կամ ոչ այծի ու խոզի աստեւ։ Ամէն տեսակ անասնոց փետուրներ ու աստեւներ, որոնք այս ցուցակին մէջ նշանակուած չեն։ Խամ բամպակ։ Բանուած կամ ոչ, կտաւատ ու կանեփ։

13. Մետաղներ.— Պղինձի ու երկաթի կտորներ։

14. Անասնոց մորթեր.— Թաց կամ աղած աղիք. ոսկոր, սմբակ, եղջիւր։

(Շարունակելի)

ՓԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

8 Փետր. 1907

Ֆրանսական 3%	95.25
Օսմանեան Միացեալ	96.50
Երկաթուղի	152.—

ԹԱՏՐՈՆ

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ
ԶՄԵՌՆԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ
ՄՆԱԿԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Երրորդ եւ վերջին ներկայացում
Այս գիշեր ժամը 3½ին
Ի ՆՊԱՍՏ
Գ. ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ
ԵՐԵՔ ԺԱՄ ՇԱՐՈՒՆԱԿ ԽՆԴԱԼ
ՏԻԿԻՆ ՄՕՆԿՕՏԷՆ
ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԽԱՂ ԵՐԵՔ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ
Ներկայացումը պիտի սկսի խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտով մը
ՄԻՍԻՍԻ ՊԱՐԱՏԻՒՔ

Գատըգիւղցիներուն համար լաւագոյն առիթ մըն է այս երեկոյթը թէ՛ քաջալերելու սիրուած կատակերգակը՝ Ջօպանեան էֆ.ն և թէ թատերական ճշմարիտ վայելք մը զգալու, քանի որ Մնակեան խումբին վերջին ներկայացումն է Գատըգիւղի մէջ։ Խումբը մօտերս պիտի մեկնի Պրուսա գաւառային պտոյտի համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 7 Փետր.—Ելմտական Նախարար Մ. Քայյօ Երեսփ. Ժողովին ներկայացուց եկամուտի վրայ տուրք հաստատող օրինագիծը։ Այս օրինագծով եկամուտի ամէն տեսակներուն վրայ տուրքերը կը կցուին անհատական ամբողջական տուրքին, և կը պահպանուի տուրքի դրութիւնը Ֆրանսական և օտար այն ամէն թուղթերուն վրայ, որոնք կ'առնուին ու կը տրուին Ֆրանսական հրապարակին վրայ, առկը ըլլալով 100ին 3 դրամի տուրք՝ անուանական արժէքին վրայ, և 100ին 5 տուրք մը՝ եկամուտին վրայ։ Իսկ Ֆրանս. Ռանդը զերծ կը մնայ բոլոր այս տուրքերէն։ Օրինագծին ընթերցումը ծափերով ընդունուեցաւ ձախակողմէն և հակառակ տրտունջներով՝ աջակողմէն։ Մրագիրը ղրկուեցաւ գանձային յանձնաժողովին։ Երեսփոխան Ռուանէ հարցապնդում ըրաւ թէ նախարարը ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ այն Ֆրանսացի սեղանաւորներուն դէմ որոնք Ֆրանսական Ռանդի արժեթղթերը կը գրաւեն օտար թուղթեր գնելու։ Խօսեցաւ հարուածեց Ռուսիոյ վարկը և այն դրամատուները որոնք Ֆրանս. ահագին դրամ պարտքեցուցին ռուսական թուղթերուն։ Ելմտական նախարար, արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիշօն և նախկին նախարար Մ. Տէլքասէ պատասխանեցին, բաղդատելով Ռուանէի խօսքերուն դէմ, որ «խաթարել» անուանած էր Ռուսիոյ ելմտական վիճակը։ Մ. Բիշօն ըսաւ թէ «Ֆրանսայի և Ռուսիոյ յարաբերութեանց մէջ չկայ բան մը որ այդ տեսակ յարձակումներու առիթ տայ, ո՛չ ալ Ռուսիոյ տնտեսական կացութիւնը իրաւունք կուտայ այդպիսի դիտողութեանց։ Այս երկու երկիրները ամէն օր արտաքին գործոց մէջ փոխադարձաբար կ'օգնեն իրարու, և Ֆրանսա հաստատ որոշած է հաւատարիմ մնալ Ռուսիոյ հետ դաշնակցութեան։» (Բուռն ծափեր ամեն կողմէ)։

— Տէր եւ Տիկին Լուպէ այցելեցին Անգլիոյ թագաւորական ամոլին,

— Կարտինալ Մաթիէօ այսօր ընդունուեցաւ երբ անդամ Ակադեմիոյ՝ կամս Օռոնվիւլի կողմէ։ Հանդէսը շատ շքեղ եղաւ։

ԼՈՆՏՐԱ.— Լօրտ Կօշըն, նախկին դեսպան Պոլսոյ, և նախկին ծովային նախարար, մեռաւ 76 տարու։

ԹԷՀՐԱՆ.— Երէկ ստորագրուեցաւ այն մենաշնորհը, որով պիտի հաստատուի Ազգային Պանքան, 15 միլիոն ղրան դրամագլխով։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Կ'ըսուի թէ Անգլիա և Ֆրանսա պիտի միջամտեն հարաւամերիկեան վէճին։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Անգլիացի դրամատէրներէն բաղկացած խմբակ մը գնեց Բիթքարիանթօ գտնուող պղինձի, կապարի և արծաթի պետական գործարանը։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	105.12½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.05½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.15
» էն վար գինը	»	105.05½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	151.37½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	150.50
Երէկուան էն բարձր գինը	»	151.62½
» էն վար գինը	»	150.50

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՕՍԵԱՆ

ՁԻՒՆԻ ՔՄԱՀԱՃՈՅՔՆԵՐ

ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՔԻՒՉԻՒՔ ՉԷՔՄԷՃԷԻ ՄԷՋ

Ան ինչ օդ էր Աստուած իմ, տեղացող ձիւնի սոսկալի մրրիկէն քայլ մը անդին կարելի չէր տեսնել, եթէ գիտնամ որ այս ցուրտը մատներս չպիտի սառեցնէ, հոս նստելով էջեր լեցնելու չափ օդին նկարագրութիւնը պիտի ընեմ, սակայն տարօրինակ բան, մէկզմէկ անգամ չենք կրնար տեսնել, ձայներնիս ալ կը մարի, մարմրուք կուգայ վրանիս և կը զգանք թէ վայր կենալ պիտի սառինք։

Բայց ինչ կ'ըսէք այն որսորդներուն որոնք Քիւչիւք Չէքմէճէի չորս կողմը բոլորակ կազմած՝ ձիւնէն ու բուքէն անվեհեր՝ աչնալին կ'սպասեն իրենց որսին։ Եթէ չորս կողմս գտնուող ցրտաշեր մրրիկին ազդեցութիւնը չկրեմ, ինքզինքս բարեկենդանի օրերուն Բերայի փողոցներուն մէջ թափառող դիմակաւորներու խումբին մէջ պիտի կարծէի, յիշողութիւնս գիս չի խնդէր, կարծես Բերայի փողոցներու բոլոր նպարավաճառներու, մսավաճառներու, կօշկակարներու, մանրավաճառներու և ճաշարաններու աչկերանները ձեռք ձեռքի տալով եկած են Քիւչիւք Չէքմէճէի լճին չուրջը՝ և հրացանի տեղ ուսերնին մէյմէկ ջուրի խողովակ առած։

—Լեհ՝ ձեռքդ մեզի երկնցուր, ըսելով և բարձրաղոչ աղաղակներով փողոցէ փողոց թափօրնին կը չարունակեն։

Տեսա՞ծ էք այս որսորդները՝ մանաւանդ ասանկ տարօրինակ տեսարանի մը մէջ՝ արտակարգ հագուելակերպով մը։

Մացառներուն մէջ լորամարգինները խրտչեցնելու համար մանթօֆա ըսուած գաւազանիկներուն ձայնը մրրկելի այս տեսարանին մէջ մինչեւ լճին խորը արձագանգ կուտայ։ Այս մարդիկը որսորդութեան ձմեռնային հագուստներուն տեղ գոյնզգոյն՝ չատեր բոլորովին պատռտած, մէկ կողմը քակուած, միւս կողմը ծակծկած, տափտաներ և վերարկուներ կը կրեն, գլուխնին անցուցած են կաուէ կամ փսիաթէ կլոր, քառակուսի, հաւկթաձեւ, կարճ, տափարակ, խորտուբորդ, երկայն գըլխարկներ. առնց որսորդութեան պայուսակները թիթեղեայ մեծկակ տուփեր են ձկնորսութեան յատուկ ուսկաններու թելերով կանաչէնէն վար կախուած, այնպէս որ մարդ առաջին տեսնելուն խնդալ պիտի բերուէր մտածելու թէ անոնք կրակարանի փայտերը լեցնելու յատուկ տուփեր են և ձմրան այս սաստկաչունչ եղանակին գիւղացին ճամբանաս դաչտը եկած է ձիւնի կոյտերու տակէն վառելափայտ հաւաքելու համար։ Տարօրինակ է նաեւ ոտնամաններնուն ձեւը, կապոյտ, կարմիր, ծիրանագոյն, մանիչակագոյն, դեղին, ճերմակ, սեւ, խայտաբղէտ, կապոյտ, անկապ, լաստիկով, առանց լաստիկի, երկայն, կարճ կօշիկներ ու կիսակօշիկներ և կամ իրենց իսկ ձեռքովը պատրաստուած տրեխներ են, որոնց ամէնքը ձիւնի այս ընդարձակ տարածութեան վրայ ճերմակին թանձր խաւերին տակ ծածկած են իրենց այլազան գոյները ու տարօրինակ ձեւերը։

Ամենուն գլուխն ալ տաքցած է, ալքոլին ոգին ծուխերու պէս դուրս կը սուրայ անոնց քիթերէն ու բերներէն, մարդիկը ձիւնէն ու ցուրտէն չեն նեղուիր բնաւ, ժամանակ ժամանակ ումպ մը գոնեաքով կը տաքցնեն կուրծքերնին և մշտանոր չարժումներու ազդեցութեան տակ իրենց մարմնոյն ջերմութեան ներքին բարեխառնութիւնը մինչեւ միեւնոյն աստիճանին մէջ կը պահեն։ Հեռուն՝ բնութեան տարրերուն գոռ պայքարը, մրրկին ահեղագոչ պոռչտուքը, ցուրտէն ու ուտելիքի չգոյութենէ սովալլուկ դարձած վայրի կենդանիներու կատաղի գոչերը ու ոռնումները, վերջապէս աչքերնուն առջեւ պարզուած համայնապատկերին ցրտութիւնը, մերկութիւնը և տարերց ու կենդանեաց ձայներու գիրար խաչաձեւող արձագանգէն գոյացած յարադղորդ տեղատարափները բնաւ չեն սարսափեցներ մեր սա պայ պուկ որսորդները, որոնք այդ ձայները լսած անգամ չլինելու անտարբերութեան մէջ, կը ծաղկեն ու կը ծեծեն անդադար ձիւնապատ մացառները։

Դեռ չոգեկառքին մէջ՝ արդէն իսկ կէս բռած են գրպանին գտնուած գոնեաքին սրուակիկը. ոմանք ձեռքէ ձեռք իրարու փոխ կուտան. գաւաթ չկայ չիչեն նեղկուէ բերանն է որ յարաբերութեան մէջ է անոնց չրթունքներուն հետ։

Շոգեկառքի կայարանէն մինչեւ Քիւչիւք Չէքմէճէ, գիւղը բաւական հեռաւորութիւն ունի և որսորդները առ ի չգոյէ ձիու կամ կառքի. ստիպուած են տասնանակ ուխտի՝ կոխկռտելով կարել անցնել ձիւնապատ ճամբան՝ առժամանակեայ արահետներ գծելով իրենց գացած ուղղութեան վրայ որ ծովուն կողմերը ճեղքող ․․․ մր անիւներուն թողած փոփոխակի ․․․ սուսիներու պատրանքը կուտայ. մէկ վայրկեան միայն դադրեցան տեղի տալու համար վերէն վար տեղացող ձիւնի պակուցիչ խճողումներուն. Ճամբուն ամբողջ երկայնութեանը վրայ՝ ուր ձիւնի թանձր սաւանը իր հարթ ու ուղղորդ մակերդակն է առած. փոսերու ու խորտուբորդութիւններու անտեսանելիութեանն խեղճ որսորդը ստիպուած է մէկէ աւելի անգամներ ձիւն այս ընդարձակ տարածութեանը մէջ երկրպագել և երբեմն ալ մինչեւ մէկ մ թր ներս թաղուիլ՝ թաղիքէ անկողնի գոգը մխուածի պէս կակուղ ու փափուկ նգուածի մը ազդեցութեան ենթարկելով ինքզինքը։ Վախկոտներ՝ աւելի հեռուներէն կը քալեն չարաճճի որսորդներուն յանկարծակի մէկ հարուածովը ձիւնին մէջ չթաղուելու համար, տեսարանը ո՛րչափ ցուրտ ու մերկ, ա՛յնքան աւելի յանկուցիչ ու գրաւիչ է և որսորդը սառէն ու ցուրտէն գալարուած մատները տաքցնելու համար հաճելի ու գրաւեցուցիչ չարժումներու ստիպողականութիւնը կը զգայ ամէն վայրկեան. երբեմն երբեմն բուքը կը փակէ անոնց աչքերը և որսորդը կը ստիպուի պահ մը կեցած տեղը արձանանալ. բայց Աստուած չընէ որ երկուքն տեւէ այս կայքը, որովհետեւ մարդ անմիջապէս կը սառի և քամայ արձանացումը անմիջապէս սառնարձանի կը փոխուի։ Վերջապէս սա ճամբորդութիւնը ո՛րչափ հաճելի, ա՛յնքան աւելի քաղցկելի է իր հաւանական տխուր պատկերներուն մէջ։

Ու ահա յանկարծ որսորդը գիւղին մէջ կը գտնէ ինքզինք. ձիւնաբեր մրրիկը հեռուէն ծածկած է անոր տեսքը որսորդներուն աչքէն և պատրանքը իր անդրադարձ իրականութեան մէջ հաճելի կը թուի։

Որսորդներու խումբը գիւղին սրճարանին դռնէն ներս կը խուժէ և կ'երթայ չրջապատել կրակարանը տաքցնելու համար իր դմրուկած անդամները։

— Քոնեաք ունի՞ք. վարպետ, կը պոռայ նորեկներէն մին,

— Բ ձեռքին տեղ բէքմէզ (ռաւի) պիտի տամ, կը պատասխանէ սրճարանապետը։

Եւ որսորդները կը համակերպին։

* *

Անցեալ չաբթուան միջոցին այս միեւնոյն տեսարանները տեղի ունեցան այդ կողմերը. որսորդներու թիւին չատութեան պատճառաւ սրճարաններուն մէջ պառկելու տեղ չէր մնացած։ Երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրերն ալ սոփրպուեցան մինչեւ իրիկուան բաց սարանի երես չտեսնալ։

Ձիւնը ա՛յն աստիճան բարձրացած և մրրիկը ա՛յնչափ սաստիկ էր որ, որսորդներէն չատեր կամուրջէն անդին չկրցան անցնիլ, կամուրջին վրայ գտնուած ջուրի բադերը կը ժողվէին, իսկ այդ սահմանէն դուրս ինկածները արծիւներու և անգղերու կեր կը մնային։ Այս սահմանափակ վիճակը բաւական օրեր տեւեց, սակայն երբ երկինք իր գորշ ծածկոցը մէկդի նետեց և կապոյտին անուշիկ ծիծաղը տեսնուեցաւ երկնակամարին վրայ, գիւղին մէջ մարդ չէր մնացած, ամէնքն ալ լճին չուրջը հաւաքուած սաստօրէն կ'որսային. աւելի վարպետներ տասնեակներով եքեիլ, մանու, կմա պաս, փարֆա, սուբլապի, ճանըմ քօրսեկի, բեքերք պրուն և այլ հազուատեսակ բադեր որսացին. երբ օդը ա՛լ աւելի պայծառացաւ և հարաւի հովը ծայր տուաւ, վայրի սագեր սկսան իրենց փետուրներուն տեսքը պարզել որսորդներու աչքին դիմաց. հեռուէ հեռու կամաց կամաց թռչուններու ձայնը կը լսուէին։

Նապաստակներն ալ սկսան ցատկռտել ձիւնի կոյտերու վրայ, խաղցնելով իրենց երկայն ականջները, սովալլուկ գայլերու սարսռեցուցիչ ոռնումները արձագանգ կուտային մօտակայ բլրակներուն, անմիջէ չատեր որսորդին գնդակէն դիպապաս թաղուեցան, մինչ ուրիշներ կը փութային իրենց ցեղակիցին դիակը լափելու։

Աւելի ճարտար որսորդներ իրենց այլազան ու զարմանալի որսերովը սովորականներուն մտօ խածնել տուին։ Որսորդներէն մէկուն զարկած գառնուկի մեծութեամբ ջրային բադը այն աստիճան տարօրինակ կերպարանք մը ունէր որ և ոչ մէկ որսորդ չկրցաւ յիչել անոր նմանը տեսած ըլլալը. վերջապէս գիւղին ծերունի որսորդներէն մէկը, որուն ցոյց տրուեցաւ որսը, ըսաւ որ այդ բադը տեսակին սէքի բաղ անունը կուտան և հազիւ քսան երեսուն տարին անգամ մը կարելի է ասանկ ցուրտ ու ձիւնաբեր օդերուն անոր հանդիպիլ։ Աւելի ուրիշ ծերունի որսորդներու պատմածին նայելով այս ազնուազգի բադերը հազուագիւտ ձմեռներուն միջոցին միայն Քիւչիւք Չէքմէճէ լճին եզերքները կուգան, որուն ջուրերը բաց ի Եարըմ Պուրկազի կողմերէն, սառած չեն կայներ բնաւ։

Երկու օր վերջը օդը դարձեալ ցրտեց, ցուրտ մը՝ որ քար կը հանէր առաջուընին վրայ, եթէ քովերնիս զուարճախօս ընկեր մը չգտնուէր և վայրկեանէ վայրկեան մեզի խնդացնելու փորձեր և դէմքի ծամածռութիւններ չընէր, հաւատացէք որ բաներնիս բռած էր, ամէնքնիս ալ պիտի կըղուինք մնանք. ժամանակ կուգայ որ չունչերնիս կը կտրի. եթէ ․․․ ներնիս բերաննուս դէմ չռանելով օդին դուրսի հոսանքին խուժումը չխափանենք, մէկ վայրկեանէն չնչահեղձ՝ լճին մէջ պիտի գլտորինք, մնաց որ նաւակնիս երբեմն երբեմն հաւասարակչռութիւնը կորսնցնելու վտանգին մէջ գտնուելով կը սարսափեցնէ մեզի. Մեր զուարճախօս ընկերը վերջին ծայր վախկոտ մըն է, հրացան անգամ բռնելուն կերպը չգիտեր, չատ որսեր փախցուց աչքէն, անգամ մը հետաքրքրութեան ծանր թափէն մղեալ բազմաչարչար ճիգերով հրացանը պարպեց. Աստուած իմ, քիչ մնաց լճին մէջ պիտի գլտորէր. երեսին գոյնը փոխուեցաւ. մինակ ինք գլտորի աղէկ, մեզի ալ հետը մէկտեղ քաչելուն հաւանականութիւնը կայ, հրացանը մէկ կողմ նետելով,

—Որսերնիդ ալ, բադերնիդ ալ, հրացաննիդ ալ թող ձեզի ըլլայ, գիս դուրս հանեցէք կը պոռար, մինչ մեր մէջէն է՛ն չարաճճին վախկոտին դէմը ցցուելով,

—Լռէ՛, կծկուէ նստէ՛, ձայնդ մի՛ հաներ, չունչ անգամ մի առներ, ապա թէ ո՛չ հիմակ ամէնքս ալ պիտի ընկղմինք կ'ըսէ։

Խեղճը վախէն ու սարսափէն նաւուն ցռուկին կողմէ կծկուեցաւ, չունչ չառնելուն պատճառաւ դէմքը կաս կարմիր կտրած էր, յետոյ

—Գթութի՛ւն, ո՜հ պարոննե՛ր, հանեցէք գիս ցամաք հանել, պոռաց հազիւ լսելի ձայնով մը. Խեղճը բոլոր ձայնովը պիտի պոռար կանչէր, բայց ի՞նչ օգուտ որ եռեւէն սարսափը կար պատած։

Զուարճանալու համար մեր մարդուկը ցամաք հանեցինք, պայմանաւ որ մինչեւ Չէքմէճէ գիւղ երթայ քալելով, մինչ մենք եզերքէն կը բաժնուէինք, ինք ցամաքէն։

—Կը զարմանամ ձեր խելքին որ ընկղմելու կ'երթաք, կը պոռար, խընդալէն մարեցնելու աստիճան երգիծանքի չեչտերով։

Բայց հազիւ վայրկեան մը անցած էր,

—Ա՜հ, պարո՛ններ, պարոններ, օգնութի՛ւն, հասէ՛ք, գիս նաւ առէ՛ք, կը պոռար լեղապատառ գոչումներով։

Արդէն գիտէինք որ քալելիքը ․․․ էր. ետ դարձանք և կրկին նաւակ առինք զայն։

—Գիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ. քայլ վարմակի մը ոտքերուն հետքերը կային ձիւնին վրայ, կ'ըսէր սարսափահար, ի՞նչ մեղքս պահեմ ես ամէն բանէ չեմ վախնար բայց այդ տեսարանէն վախցայ, գայլի ճարակ ըլլալու ժամանակ չունիմ, աւելի աղէկ է նաւը ընկղմելուն սարսափին մէջ տառապիլ քան թէ այդ գիմաց գայլին ակռաներուն զոհ երթալ, Խեղճ նաւակ գալու համար մինչեւ կէս մէջքը ջուրէ մտած ըլլալով, ցուրտէն կէս սառած վիճակի մէջ գիւղ տարինք։

* *

Անցեալ չաբթու, Քիւչիւք-Չէքմէճէի կողմերը եղած որսորդութեանց միջոցին չատ մը զարմանալի դէպքեր պատահեցան, մէջերնիս որսորդ մը կար որ իր անձ-բախտութեամբը, որսորդական հագուելակերպովը նչանաւոր էր և ամենուս ուչադրութիւնը գրաւած էր, սակայն ալ անծիծաղ. Բերայի որսորդ մը կար որ սովորութիւն ունէր արծաթեայ արճիճ գործածել և անով զարնել գեղափետուր բադերը։ Ասոր վրայ կարգ մը մարդիկ այդ որսորդին զարկած բադերուն վրայ «սակի արճիճով զարնուած» են բառերը գրելով ծախել, մեր չէկը հագուած որսորդը տեսնելով որ փաստուցած Մանար և Եմա Պաղը տեսակէն բադեր չէր կրնար որսալ, սորվեցաւ ․․․ արճիճ գործածող որսորդին զարկած բադերէն, չորս հինգ հատ մը ծախու առնել, ․․․ բադ բռնողներուն ալ մեծ թուով պարգեւներ կը խոստանար, ու պատճառը հարցնողներու,

— Շատ կը սիրեմ անոնց ոզինը ունենալ կ'ըսէր, անոնք քնծի հաճոյք կը պատճառեն, և կ'ակէր անոնց փետուրներուն ու տեսակներուն վրայ ինքնատեղծ բացատրութիւններ տալ։

Բայց մեր մարդուկին գնած ոզի բադերուն ոչ մէկը կ'ապրէր, մէկ օրէն միւսը կը մեռնէին։

Զարմանքիւն մէկը հարցուց,

— Ասոնց ի՛նչ կը կերցնես պարո՛ն։

Շիք որսորդը առանց վարանելու.

— Ցորեն և գարի պատասխանեց,

Ուրիշ մը խօսքի խառնուելով,

— Սխալ է ասոնք ո՛չ գարի կուտեն ոչ ալ ցորեն,

— Ի՛նչ կուտեն ուրեմն,

— Սան մը աղւոր խւրոված միս կուտեն։

Որսորդը սակայն «անոնք ուտելուն ես «կուտեմ ըսելով՝ բադերը մորթեց և իր թ'ռակած տունը տանելով, բարեկամներուն։

— Ես գարկի ասոնք ըսաւ, եկէք լաւ խորտիկ մը ընէք։

Մարդուկը տեսնելով որ ողջ բադերու հրապարակը կամաց կամաց պիտի իջնէ չունչը ուղղակի Եարըմ Պուրկազ կ'առնէ և հոն ձկնավաճառ Խրիսթօփ ուսկանին տակը սեղմուած ու մեռած բադերը կը գնէ, որոնք օրերով ջուրին տակը մնացած ըլլալնուն համար փտած ու փչուած էին, հետեւաբար չէք որսորդը անոնց գիրութեանը հաւնելով Խրիսթօփի պահանջքը կը գոհացնէ ու իբր թէ ինք որսացած ըլլար զանոնք որսորդներու չրջանակին մէջ խրախտ ու սեգ քայլերով կը չրջագայէր և ի ցոյց կը դնէ իր բադերը։

Ուրիչ որսորդ մը որ հրացան անգամ բռնելու կերպը չի գիտեր, ծառի մը ոստերուն վրայ խմբուած ճնճղուկներուն նչան կ'առնէ, սա առաւելն անմիջէ հինգ տասը հատ վարնելու նպատակով, բայց ճնճղուկ մը անգամ չի կընար զարնել, ընդհանուր ծիծաղներու ու քրքիջներու տեղատարափ մը կը չնորհաւորէ անոր անճարակութիւնը, բայց որսորդը կը յայտարարէ թէ իր նպատակը ճնճղուկ զարնել չէր, այլ ա՛յն տեսակ ճարտարութեամբ մը պարպած էր հրացանը որ արճիճները ճնճղուկներուն մէջտեղերէն անցնելով անոնց և ո՛չ մէկուն դպչին։

Ոմանք որսորդութիւն ըրած միջոցնին հովանոց կը բանան, իբր թէ բադ զարնելու միջոցին իրենք զիրենք անոնց տեսողութենէն պահելու վարպետութիւնը կը փորձեն։

Անճարակ որսորդ մը բարեկամին ակնոցին,

—Բայց բադը կարենալ տեսնելու համար, հովանոցին վրայ հա՞րկ է ծակ բանալ կը հարցնէր,

—Հարկաւ եղբա՛յր, պէտք է մէկ երկու ծակ բանաս, կը պատասխանէ, ընկերը, եթէ այդ ծակերէն չի կրնաս լաւ տեսնել, ուրիչ տեղեր ալ պէտք է ծակեր բանաս, որովհետեւ օրէնք չէ հովանոցը ալէն ձախ, ձախէն ալ չարժել։

Խեղճ մարդը հրացանին մէջի սաչմաները թողլով բերնէն սաչմա հանելու կ'աչխատէր, կը խորհիմ ու չեմ կըրնար ծիծաղը զսպել,

Ոմանք կը փորձեն իրարու որսացած ջուրի բադերը գողնալ, Աստուած իմ, այն տեսակ միջոցներու կը դիմեն որ, չիտակը մարդ կը զարմանայ և կը ստիպուի «որսորդական ի՛նչ զարմանալի ճարտարութիւն» մրմռալ քթին տակէն. Բայց այս բոլոր զարմանազան դրուագները իրենց արտակարգութեան մէջ իսկ ծիծաղելի և հաճելի կը թուին որսորդներուն, երկու երեք ժամ չարունակ աչխատելով հազիւ հազ բադ մը զարնելու յաջողած որսորդը երբ զայն իր ուչքերէն մէկ բարեկամին գողցուած գտնէ, բնաւ չբարկանար, այլ ընդհակառակն հաճոյք կը զգայ։ Այնպէս վարպետ որսորդներ կան որոնք թէ ձեռքի չուտիկութիւնով և թէ հրացանով հարիւրաւոր բադեր կ'որսան։

Եթէ օդերը սասնկ չարունակեն, իրաւ որ մեր ճարտիկ ու չուտիկ որսորդներէն չատեր բադերու բեռներով պիտի վերադառնան։

ՈՐՍՈՐԴ ԽՄԲԱԳԻՐ ՄԸ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՆՇԱՆՏՈՒՔ

Պարտիզակի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ գիշ. 12ին տեղի ունեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Տիար Մինաս Պօյաճեանի ընդ Օր. Վարսենիկ Մավեանի, կնքահայրութեամբ Տիար Սարգիս Զօպանեանի. Ձեռնտուութիւնը կատարեց Տ. Կարապետ Ա. քհ. Մրխալեան, պսակի արարողութենէն վերջ հարսնեւորները առաջնորդուեցան Պօյաճեանց բնակարանը ուր պատուասիրութիւններ եղան։ Տիար Մինաս Պօյաճեան Իզմիտ Մկրտիչ էֆ. Աւագեանի պանդոկ-գրասենեակին գործակատարն է և իր պարկեշտութեամբ ու ամենուն սիրելի երիտասարդ մըն է։

×

ՄԱՀ

Երէկ Մայր Եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութեան հանդէսը ոսկերիչ Տիգրան աղա Հօճաեանի ներկայութեամբ խուռն բազմութեան մը. Կը նախագահէր Եզրաս վրդ. չըրջապատուած քահանաներէ. Արարողութիւններէն վերջ ներկաները իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին հանգուցեալին որդւոց Գ. Գ. Նշան և Սենեք Հօճաեաններու։

×

Բողոքական համայնքէն Ստեփան աղա Թոփալեան 70 տարեկան մեռաւ Պարտիզակի մէջ։

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Կալաթատա Արապ Ճամի մահալլէսինտէ Նէլքենճիլէր վէ Քալաֆաթ եէրի ճատտէլէրինտէ 40 վէ 42 վէ 85 նումէրօլար իլէ մուրաքգամ իքի պապ ․․․ պէքեար ․․․ միւչթէմիլ ․․․ ․․․ Հաֆըզ էլ Նուր էֆէնտի ․․․ ․․․ ․․․

23 Քեանունը սանի

ՄԷԱՐԻՖ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Մէարիֆ նէզարէթի ․․․ 1323 ․․․ 37 ․․․ 27 ․․․ Մէարիֆէ ․․․

Ֆի 25 Քեանունը էվվէլ 322

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Թ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 15

ԳՐԵՑ Պ. ՍԱԼԷՍ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՊԵՏԻԿ

Խարտեաշ Մազը

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ.

Պեօփն հրամանին վրայ Սէրժ ներս բերուեցաւ. Նոտարը կարկեցուցիչ ակնարկով մը զայն վերէն վար չափելէ յետոյ, կրկին պետին դառնալով,

—Ձեր ըսած խարտեաշ մազին խուրցը արդեօք կրնա՞մ տեսնել, ըսաւ։

—Անտարակո՛յս, պատասխանեց պետը, և հրաման տուաւ ոստիկաններուն խարտեաշ մազին խուրցը նոտարին յանձնելու։

Նոտարը մազը լաւ մը աչքէ անցընելէ ետք,

—Այո՛, կը հաստատեմ, սիրկա ճիշդ ու ճիշդ պզտիկ Թէրէզին մազն է, ըսաւ։

Սէրժ կրակուբոց կտրած,

—Պարո՛ն, յարեց, այս տեսակ դժուար ու կնճռոտ և միեւնոյն ատեն երիտասարդի մը ու գեղանի օրիորդի մը կեանքին հետ կապ ունեցող փափուկ խնդրոյ մը մասին, խղճերնիդ ի՞նչպէս կը դրդէ ձեզի որ մէկ ակնարկով ամէն ինչ քննէք, դատէք ու պատասխանէք, ճերմկած մազերնէդ ամչցէք, պարո՛ն. ձեր երեսին խորչումները անգթութեան և անխղճութեան գալարումները կը կրեն իրենց վրայ, բայց գէթ ձեր այդ հասունցած տարիքին մէջ հաճեցէ՛ք իրերը իրենց բնական վիճակին մէջ թողուլ և սուտ վկայութեան մի՛ դիմէք բնաւ, զի ուշ կամ կանուխ դուք ալ հոգի պիտի տաք Աստուծոյ։

Նոտարը, արհամարհոտ երեւոյթ մը առաւ, դէզ ու քաղքոտ ակնարկ մը ուղղեց խեղճ երիտասարդին, և խօսք առնելով,

Ցերակ՛, ըսաւ, ըսածներս ձեզի հաճոյք պատճառող բաներ չեն, այնպէս չէ՞, ձեր ի՛նչ տեսակ ոճիրներու և բազմապատիկ խայտառակութիւններու ու անիծապարտ արարքներու ընդունակութիւն ունենալը չատ լաւ գիտեմ. Բայց ի՛նչ հարկ, պարոն, գիս ալ այպանելով յանցանքնուդ վրայ կրկին յանցանք մըն ալ աւելցնելու անմտութիւնը կ'ունենաք, ի՛նչ կ'ուզէք որ ըլլար, սուտ ըսէի, ճշմարտութիւնը կեղծէի՞. ո՛հ, պարո՛ն, ես ասանկ բան չեմ կրնար ընել, ես ալ իմ խիղճս իմ, զգացումներս ունիմ, աւելին ըսելու ի՛նչ հարկ, ձեզի ձերբակալեցին ա՛յն ատեն երբ դուք մոլեգնաբար կը սպաննէիք ծերունի հայրերնիդ։

Ետքը ոստիկանապետին դառնալով,

—Օր. Թէրէզ Կարանսիէն ձերբակալուա՞ծ է, հարցուց։

—Ոչ տակաւին. բայց գիտե՞ք ուր կը բնակի այդ սերագործ վագրուհին,

—Այո՛, գիտեմ, սիրկայ եղբայր մըն ալ ունի որ գրասենեակիս մէջ կը պաշտօնավարէ, յարեց Նոտարը։

—Հասկցայ, Բլոս Կարանսիէն ըսել կ'ուզէք։

—Նոյն ի՛նքն, այո՛, պարո՛ն, քոյր և եղբայր մօրերնուն հետ մէկտեղ Ռուչ Տէ Տամ փողոց՝ թիւ 58 տունը կը բնակին։

Ոստիկանապետը՝ միւսիւ Ֆօրժօնը կանչելու գացած ոստիկանին դառնալով,

—Պարո՛ն, ըսաւ, հետերնիդ ոստիկան մըն ալ առնելով Մ. Նոտարին ցոյց տուած տունը գացէք, և ներքեւ ձեռանց լաւ ․․ը հասկցէք թէ արդեօք Օր. Թէրէզ Կարանսիէ տունը կը գտնուի՞ այս պահուս, եթէ գիտնաք որ հոն է, տունը հսկողութեան տակ առէք, բայց մինչեւ որ աղջիկը տունէն դուրս չելլէ մի՛ ձերբակալէք զայն։

Ոստիկանին այս հրամանը որ լսեց Սէրժ՝ դէմքը գափ-գեղին կտրեցաւ, բայց բարկութիւնը և բորբոքը ինքն իր մէջ խեղդելով ձայն անգամ չհանեց։

Ոստիկանին բաժնուելէն ետքը, ոստիկանապետը կրկին նոտարին դառնալով,

—Լաւ կը ճանչնա՞ք Կարանսիէ ընտանիքը հարցուց,

—Ա՛հ, կը ցաւիմ յայտարարելու որ սա քիչ պարագաներու մէջ անոնց հետ տեսնուած ըլլալով կարելի եղած տեղեկութիւնը չունիմ անոնց ընդհանուր բարոյականին նկատմամբ, սա գիտեմ որ, հայրերնին զինուորական մըն էր, զինուորական ծառայութենէն հրաժարելէ ետք հաշուակալութեան գործերով կ'զբաղէր, ունեցած տունը բոլորովին վատնեց այնպէս որ մահուանէն վերջը ընտանիքը և զաւակները չատ աղքատութեան թշուառութեան մատնուեցան. Աղջիկս Օր. Թէրէզ Կարանսիէի դպրոցական ընկերը ըլլալով երկուքն ալ զիրար անկեղծ սիրով մը կը սիրէին, դպրոցէն ելլելէն ետքն ալ չ․ րաւնաւ կեցին իրենց նախկին բարեկամութիւնը ես չէի ուզեր որ աղջիկս անոր հետ յարաբերական տեսնուի. բայց զինքը չատ սիրելուս համար չէի ուզեր պատճառ կանգնել անոր փափաքներուն, և տակաւին մինչեւ հիմակ ալ կը չարունակեն իրարու հետ տեսնուիլ։

Ոստիկանապետը ծիծաղելով,

—Շատ լաւ, բայց այդ ընտանիքը հիմակ ... ինչո՞վ կ'ապրի։

—Մայր ու աղջիկ դերձակուհի են, տղաքնին իրաւագիտական վարժարաննին ընթացքը աւարտելէ յետոյ, պատուական փաստաբանի գրասենեակ մը բանալ կարենալու համար, աղջկանս խնդրանքներուն և պնդումներուն վրայ, քովս գրագիր առի, այս տղան վերջին ծայր բանգէտ, խելացի ու գործունեայ է. ուրիշներուն ութը օրուան մէջ տեսած գործը մէկ օրէն կը տեսնէ, այս կէտը չեմ կրնար ուրանալ. բայց չիտակը ըսելով այդ տղան մինչեւ վերջը գրասենեակս չեմ կրնար պահել, ինչ մեղքս պահեմ, այդ տղայէն հաճոյք չզգացի. Ցորեկէն առաջ չատ լաւ կ'աչխատի, բայց անկէ ետքը բոլորովին կը թուլնայ, և կանուխ մը կծիկը կը դնէ. Իրիկուններ բարեկամներուն հետ մէկտեղ Սէն գետին վրայ նաւակով կը չըրջագայի, ձմեռն ալ ձկնորսութիւն կ'ընէ. իմ կարծիքովս որսորդ ըսուած մարդիկը սիրկա արարածներ կ'ըլլան,

(Շարունակելի)